

Jääkarhu.

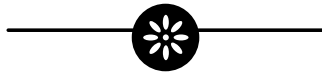
Kuvaus.

Kirjoitti

HENRIK PONTOPPIDAN.

SUOMENNOS.

MIKKELISSÄ.

Aleks. Kasurisen kirjapainossa 1896.

I.

Kuvittele mielessäsi, lukijani, suurta, tulipunaista naamaa, ympäröitynä pitkällä, lumivalkoisella ja vanuneella parralla, jonka karkeissa karvoissa on kätkeytyneenä enemmän vanhoja kaalisopan tähteitä, leivänmuruja ja nuuskaa, kuin varsinaisesti voi sanoa maittavaksi. Lisää siihen isohko, kaljun kirkas pääkallo, pitkillä valkoisilla hiuksilla reunustettu, jotka valuvat käherinä nutun kaulukselle, pari pientä, karvettunutta korvaa, paksut, valkoiset pumpulihtavat kulmakarvat ja ruma, sinervä nenä suuren, vaaleansinisen, tuijottavan silmäparin välissä.

Ajattele vielä tässä naamassa lakkaamatonta virnuilemistä, ikäänkuin hän ei itse sitä huomaisi, alituista hymyilyä, iloista silmän vilkutusta, taikka noiden mahtavain kulmakarvain äkillistä, aiheetonta kurpistelemista, sekä sitä seuraavaa käsivarsien ja olkapäiden kohottelemista — ja niin olet käsittänyt likipitään täydellisen kuvan koko Uggelejren tuomiokunnan kauhun esineestä, kaikkien pappien hirmusta, kouluopettajain närkästyksestä ja piispan epätoivos-

ta — Söbyn ja Sorvadin kirkkoherran, Thorkild Asgur Ejnar Fredrik Müllerin.

Siihen vieläkin voisit lisätä että kirkkoherra Müller oli juuri kolme kyynärää pitkä, että hän oli ka-dottanut sormen vasemmasta kädestään, sekä että hän aina — sekä kesällä että talvella — näyttäysi maailmalle samassa vanhassa, likaisessa ja kummallisessa puvussa, johon kuului suuri koirannahkainen lippahattu, pari harmaankirjavia housuja ja hieno, nukkavieru, musta takki, joka oli tiukasti pingotettu hän voimallisen soturiruumiinsa ympärille, sitä paitse korkeat, pitkävartiset saappaat, jotka haisivat hylkeen rasvalle, ja tammisauva, hirvittävä rautanaula päässä.

Ei ankarimmallakaan pakkasella voitu häntä pakkottaa muuttamaan tätä asua. Vieläpä kun oikein maa-emää myöten hänen ympärillään pakkanen porotti, otti hän ainoasti voimallisen siemauksen punaisesta nahkasalkustaan, jota hän aina kantoi kupeellansa, puristi takkinsa tiukemmin kiinni ja katsoi voiton riemulla ympärilleen, ikäänkuin hän olisi nauttanut tuosta jäädyttävästä tuulesta, joka tunkihe luihin ja ytimiin.

Jos hän silloin matkallaan kohtasi köyhän syntisen, joka päällysvaatteissa tuli noruvin nenin ja vessissä silmin häntä vastaan, pysähtyi hän aina ystävällinen hymy huulilla, laski käden puuskaan ja kääntyi häneen päin, huutaen esim. seuraavalla tavalla:

„Hohoi, te siellä! . . . Katsokaa Herran nimessä, etette kylmety turkkiinne!“ — — jonka jälkeen hän jatkoi matkaansa niin makeasti nauraen, että ilma värähteli ylt’ympäri, ja kaksi suurta, laihaa, keltaista koiraa, jotka aina seurasivat häntä, hyökkäsi esiin kuonot pystyssä ja ulvoen tuosta hurjasta ilosta. Ja hymy ei kadonnut hänen kasvoiltaan, ja huulet mutuilivat raikkaassa vihellyksessä, niin kauan kuin hän vielä kuuli lumen natisevan anturainsa alla. Vielä viimeisellä mäellä kylän edustalla pysähtyi hän säännöllisesti ja ojenteli karhun raajojaan, juurikuin antaakseen ilman jääpuikkojen tunkeutua oikein keuhkoihin asti, ennenkuin hiipi katon alle, pimeään virkatalonsa asuinkartanoon.

Tämä, ollen kylän laidalla, mäenrinteen alla kosteassa notkossa, näytti vanhalta rappeutuneelta laidolta, joka talvisaikaan oli puoleksi lumikinosten alle haudattu, joita tuiskusi kukkuloilta sen ylitse ja

valkeat suunnattomat nietokset täyttivät niin pihaan ja puutarhan, että ainoastaan puiden ja pehkojen latvat pistivät näkyviin. Jalan korkuisia kinoksia lojui pitkin kaikkia seinvieriä, ja ketkistyneeltä katolta riippui aimo lumivyöryjä juuri sisäänkäytävän kohdalla, joka oli muutoinkin niin matala, että papin piti kumartua voidakseen siitä astua porstuaan.

Sisällä ei häntä ollut vastaan ottamassa mikään ystävällinen pikku papinrouva, hiukset säveästi taakse suvittuna ja laskostettu myssy päässä, ottamassa ystävällisesti keppiä kädestä, pudistamassa lunta hänen takistaan ja nauraen taputtelemassa häntä märjille poskille. Täällä ei ollut myöskään tuollaista reipasta pappilan pikku neitiä, joita muutoin kaikkialla tavataan, joka hyppäisi hänen kaulaansa, nyhkiisi parrasta ja kutsuisi häntä „suureksi ilkiökseen, rumaksi kunnon isäukikseen“. Täällä oli vain vanha punainen kissa, joka rotta hampaissa tuli hiipien pitkin seinvieriä suuresta tyhjästä huoneesta ja nopeasti loikahti toiseen yhtä suureen huoneeseen etehisen toiselle puolelle, jossa vasta teurastettu vasikka riippui katossa.

Hyvin voitiin väittää, että jos rovasti Müller itse oli

useimmille koko arvoitus, niin oli luolan — niinkuin seurakuntalaiset hänen asuntoaan yleisesti kutsuivat — laita siten vielä enemmän.

Suoraan sanoen tuskin tosiaankaan voidaan ajatella mitään, joka sitä vähemmin muistuttaisi noita valoisia, hupaisia huoneita, matot lattialla, kirjahyllyineen, tauluineen ja mukavine nojatuolineen, joissa meidän maaseudun papeilla on tapana köllehtiä yönutussa ja laapoteissa, piippuineen ja saarnoineen. Täällä ei ollut edes papin omassakaan huoneessa riippua ikkunan verhona; lattia oli musta kuin vasta kynnetty pelto, ja yksinkertainen, pahoin rappeutunut huonekalusto — vanha vaksivaate sohva, pari pikku pöytää, tyhjä hylly ja rikkinäinen puinen tuoli nahkatyynyineen — oli hujan hajan huoneessa ilman vähintäkään järjestyksen tahi viihdyttämisen oiretta.

Ainoa hauskuus oli täällä omituinen kokoelma suuria karhun ja hylkeen nahkoja, mursun hampaita, peuran sarvia j. n. e., jotka oli ripustettu suurelle peräseinälle niinkuin museossa. Mutta sitä lähellä kakluunin nurkassa seisoj kaikkea muuta vaan ei houkutteleva pöytä, kaalisopan tähteitä savivadissa, kannikka karkeaa ruisleipää, voi- tahi rasvakannu se-

kä veitsi.

Asian laita oli niin, että Söbyn pappi oli yksineläjä ja eli kuin erakko. Taikka oikeammin: Hänen kotiansa oli koko seutu, jonka metsiä, vaaroja, soita ja kankaita hän aamusta iltaan samosi pyssy olalla tai tukeva tammisauva kädessä peljästyttäen lapsia ja matkalaisia metsäläisen muodolla ja uhkamielisellä naurullaan.

Hänellä oli tosin palveluksessa vanha eukko, joka oli olevinansa pappilan emännöitsijä. Mutta rovasti Müller oli jo ensi päivästä asti julistanut tuolle olentoraukalle taistelun elämästä ja kuolemasta. Omavaltaisuudessaan tuskin salli hän hänen ruokaansa laittaa tai huoneesensa astua, ja hän taisi aivan vimmastua tuohon pieneen, hiljaiseen, arkaan naiseen, jota asianhaarat pakottivat hänet pitämään huoneessaan, kun rovasti yhden ainoan kerran luuli keksineensä hänen jälkiään omalla yksityisellä alallaan.

Kun hän nyt — mitä oivallisimmalla talvituulella astui huoneesensa, pysähtyi hän senvuoksi vanhaan tapaansa kynnykselle, tullakseen ensin vakuutetuksi, onko kaikki samassa tilassa kuin hän lähtiessään jätti. Kun hän ei mitään epäluulon alaista havainnut,

otti hän käyrillä, pakkasen kangistamalla sormillaan aimo siemauksen nuuskaa punaisesta nahkakukkarosta ja alkoi sitte omin päinsä valmistaa ateriaansa. Pisti kaalisoppakupin tähteinensä varovasti kakluuniin, asetti pari halkoa ristiin puoliksi sammuneille hiilille, hykersi tyytyväisenä käsnäisiä käsiään ja asettausi vihdoin, kun puut alkoivat palaa, odottaen kupin ääreen, nähdäkseen kuinka sen sisällys vähitellen muuttui sulaan muotoon, ahmien samalla henkeensä kaalin ensimmäisen tuoksun.

Äkisti pälkähti hänelle joku aatos päähän. Hän pyörähti varpaillaan ympäri, hiipi nurkkakaapille, avasi sen ja veti varovasti esiin sen pohjalta salaperäisesti myhäillen paperiin käärityn pullon, jonka sisällöstä hän sen jälkeen hullunkurisesti virnistellen ja olkapäitään kohotellen kaatoi kahteen aivan pienen värjättyyn lasiin, jotka seisoivat pöydällä voin ja leipäpalasen välillä. . . Sen tehtyä kolkutti hän kattoon jollakin, jonka hän veti ulos sohvan takaa ja joka näytti sarvivalaan hampaalta. Ja odottavan hymyn levitessä hänen kasvoilleen vaipui hän alas vanhaan rapistuneeseen nojatuoliinsa, joka natisi hänen suuren ruumiinsa raskaan painon alla.

Yläkerrasta, jossa kappalaisella Ruggaardilla oli huoneensa, kuului tuolin sysäys taaksepäin. Huopikkaat hipsuttivat ylhäällä lattian poikki huoneen vastaiselle puolelle, josta ne katosivat ruskavia rappusia alas. . . Muutamia ovia avattiin ja suljettiin, vihdoin kolkutti joku rovastin omaa ovea.

Kappalainen Ruggaard oli nuori 30-vuotias juma-luusoppinut, ulkonäöltään köntys, erinomaisen litteät, kalpeat ja parrattomat kasvot, ihmeellisesti nokkaviisaan näköinen. Käärittynä harmaasen yönutuun, jota hän huolellisesti toisella kädellään piti kiinni mahansa ympäri, seisautui hän ovelle ja loi katseensa nojatuoliin tujottavin ja kysyvin silmäyksin suurten pyöreiden silmalasiensa läpi.

„Luulin“ — sanoi hän vihdoin leveällä Juutinmaan murteella kohentaen vapaalla kädellänsä silmälasejaan, — „luulin, että rovasti jyskytti“.

„Minä. . . Jahah“ — vanhus kavahti ajatuksistaan. — „Kyllä, kyllä. . . Sen tein vaan. . . tahdoin vain kysyä Teidän korkea-arvoisuudeltanne, etteköhän voisi antautua näiden viattomain vatsapisarain paulaan? Olen rohjennut kaataa lasin Teillekin, ajattelin, että jos minun korkea esimieheni tuntisi juuri tänään ta-

vallista pahoinvointiaan, niin. . .“

„Te tiedätte sangen hyvin, herra Müller“ — keskeytti kappalainen huonosti salatulla närkästyksellä — „Te tiedätte sangen hyvin, etten minä koskaan nauti väkijuomia. Luulen todellakin, että ne ovat vain suotta kulumassa. Toden totta ilahuttaisi minua suuresti, jos Teille olisi mahdollista keksiä mitä tahansa muuta, jolla huvittaisin Teitä“.

„Ah niin — niin tosiaan — luonnollisesti,“ — huokaili vanhus ja ravisti hämmästyksissään päätänsä. . . — „Mutta eikö Teidän korkeuttanne voi missään tapauksessa saada astumaan halvan veljen majaan ja lohduttamaan hänen sieluaan vähäisellä Teidän perusteellisten jumaluusopintojenne virvoitusjuomalla. Jos minun korkea esimieheni tahtoo tehdä niin hyvin ja käy lähemmäksi, niin tuossa paikassa annan noutaa puoli tynnyriä hiiliä ja jalan lämmittäjän. . . Mutta sanokaa nyt minulle. . . pneumatologia (henkioppi), eikö totta? . . . Antropologia (ihmisoppi), eikö se ole niin? . . . No kuinka se nyt olikaan. . . jos Teitä vain ei hävetä luoda niihin taitamattomalle veljelle lyhyt katsaus. . . Petrus Lombardus, eikö totta?“

Mutta kappalainen jäi ovelle seisomaan. Hän kat-

soi vanhukseen sekaisin säälin ja harmin silmäyksillä.

„Luuletteko todellakin, herra Müller“, — hän sanoi, kun rovasti vihdoinkin oli lopettanut — „luuletteko todellakin, että meidän sopii näistä asioista puhua tällä tavoin? Minun mielestäni tosiaan on meidän aikanamme kyllin monta, jotka häväisevät ja tekevät pilkkaa pyhimmästä asiasta, niin että ainakin meidän itsemme pitää varoa antamasta pahennuksen aihetta. En oikein voi uskoa, että Te, herra Müller, pidätte tuon sopivana tapana käyttää aikaa, niin kauan kuin täällä ja kaikkialla muualla vallitsee niin paljon taitamattomuutta ja henkistä kurjuutta, jotka kaipaavat apuamme . . . Voin kertoa Teille, että Teidän poissa ollessa kävi täällä puolenpäivän aikaan sanantuoja pyöräntekijältä Povlsenilta Sorvad Overdrenista, jonka vanha äiti — kuten muistanette — on kuoleman kielissä, hän kuuluu olevan hyvin heikkona. Rovastin ajokalut luonnollisesti — niinkuin tavallista — eivät olleet reilassa, vaan minä lupasin kaikin mokomin tulla niin pian kuin mahdollista. Nythän on kuitenkin sää ihan sietämätön ja tiet mahdottomat kulkea ja tuo vaimoparka makaa varmaan ja odottaa, —

ja sitä ainoastaan sen tähden ettei rovasti kärke Lauria pitämään rekeä kunnossa. Sitä paitsi olette kaikeksi olleet niin ystävällinen, herra Müller, että olette piilottaneet minun matkaturkkini, minä ainakaan en ole voinut löytää sitä viime päivinä. Tekisitte tosiaan mulle suuren ilon, jos panisitte sen kohta paikoilleen takaisin“.

„Herra Jumala, onko tuo vaimoraukka kipeä — onko hän kipeä”, — sanoi vanhus ikäänkuin ajatuksiinsa vaipuen. . . Äkkiä kohotti hän päätänsä ja yhtenä makeana nauruna oli hänen naamansa.

„Tiedättekö mitä, herra piispa!“ — „Tiedättekö mitä minä olen ajatellut?”

„En, sitä en suinkaan tiedä.“

„Jumal’ auta, Teidän pitää naida, herra Ruggaard“.

„Naida? . . . Mitä te sillä tarkoitatte?”

„Aivan niin nähkääs. . . minä luin eilen tuollaisista uusista patenttikakluuneista — tuollaisista siirrettävistä, joista kyllä olette kuullut puhuttavan. . . Sanokaa, etteköhän haluaisi mennä naimisiin sellaisen kanssa? Se olisi varmaan Teille jotakin! Ajatelkaapas vaan, Te voisitte ihmeen sievästi jaloitella se kainalossa, kun menette ulos ja öisin voisi se olla ja lämmittää

Teitä vuoteellanne . . . Mitä sanottekaan asiaan? Eikös se ole oivallinen aatos?”

„Ehkä minä nyt saan luvan palata opinnoilleni, herra kirkkoherra? Olen suoraan sanoen siitä Teille hyvin kiitollisuuden velassa“ — keskeytti häntä taas kappalainen, kumarsi pilkallisen kohteliaasti ja katosi samassa ovelta.

Rovasti Müller nojasi taappäin tuoliinsa ja katsahti hänen jälkeensä remahtaen niin suunnattomasti nauramaan, että tomu ja hämähäkin verkot tulivat joka nurkassa liikkeesen ja rotat peloissaan vetäytyivät loukkoonsa ja höristivät korviaan vanhain lattia-palkkien alla . . . Yläkerrasta kuului taas huopikkaiden sipsutus ja tuolin taappäin survaiseminen. Mutta vanhus istui yhä vaan ojennetuin säärin ja kädet vatsan yli ristissä ja nauroi sukkeluudelleen. Äkkiä kavahti hän seisoalleen, pudisti pitkää vartaloaan ja katsahti ympärinsä. Oli jo pimeä. Kakluunin hohteessa pisti silmään kaksi pientä lasia, jotka vakavasti seisovat pöydällä. Päättävästi meni hän yli lattian, tarttui kahdella sormella lasiin ja tyhjensi sen, sitten otti hän toisen ja antoi sen sisällön solahtaa samaa tietä.

Sen jälkeen pyörähti hän, sieppasi kepin nurkasta,

hatun naulasta — ja oli siinä samassa oven ulkopuolella.

Oli tuisku, pilkkopimeä ja vinhakka pohjatuuli. Lumi tuprusi joka taholla ja kohosi sylen korkuisiksi nietoksiksi pitkin aitauksia ja peltosarkoja. Mutta pappi iski tukevan sauvansa maahan ja ponnisti vastatuuleen koirat mukana. . . Sillä viruihan kaukana kukkulain toisella puolella vanha sairas vaimo ja odotti.

Sill'aikaa lankesi tomu jälleen alas kotona „luolas-
sa“ tasaisesti ja häiritsemättä tyvenessä lämpimäs-
sä. Illan hiljaisuudessa pistivät rotat terävät pään-
sä loukosta, juoksivat pitkin lattiaa, ahdistivat toisi-
aan, piipittivat ja piehtaroivat sohvan alla, sill'aikaa
kun hämähäkit, toukat ja koit äänettöminä kuljeksi-
vat karhunnahkoissa ja vanhoissa verkoissa ketkis-
tyneen katon alla. Ja tuolla kakluunin hiilillä kiehui
ja ruplatti kaalisoppa, kunnes vihdoin kokonaan poh-
jaan paloi.

Tästä papista ja hänen merkillisestä elämästään
nämä lehdet kertovat.

II.

Pari miespolvea sitten oli voimassa kuninkaallinen asetus tai ministerien reskripti (käskykirje), tai jokin sellainen, jonka nojalla köyhät jumaluusopin ylioppilaat saivat valtiolta melkoisen suuren, vuotuisen raha-avun opintojensa jatkamiseen, jos tahtoivat sitoutua tutkinnon suorittuansa työskentelemään pitemmän epämääräisen ajan Grönlannin alueella.

Tosiaan kuinka ihmisystävällinen reskripti!

Kuitenkaan ei tänä teoloogeista niin ylenmäärin rikkaana aikana ollut suinkaan monta, jotka noudattivat kehotusta. Ja ne harvat, jotka sen tekivät, eivät olleet lajiaan juuri oivallisimpia.

Totta puhuen ne olivat ylimalkaan enemmän tahi vähemmän hätään joutuneita nuoria miehiä, elämässä pojintiman osalle jääneitä, haaksirikkoisia hylkyjä, jotka puutteen hetkenä turvasivat siihen keinoon, ikäänkuin viimeiseen pelastusköyteen.

Asian laita oli niin että tuo „epämääräinen aika“, joksi sitouduttiin, kesti säännöllisesti suurimman osan asianomaisten elinkautta. Ainoastaan yksi-

tyisissä poikkeustiloissa ja aivan erikoisissa tapauksissa voitiin olla aikaisemman armahduksen toivossa.

Sentähden on helppo käsittää, mimmoisilla tunteilla sellainen nuori mies kirjoittautui elinajakseen tuohon maanpakolaisuuteen, — millä hiljaisella väristyksellä hän ajatteli sitä päivää, jona kutsumuskirje saapuu ja jona laiva lähtee satamasta, sekä kaupungin tornit ja huiput katoovat näkyvistä sen rannikon kanssa, jota hän tuskin koskaan enää saa jälleen nähdä, taikka onnellisimmassa tapauksessa vasta harmaapartana vanhuksena, lumen huikaisemin silmin ja kangistunein jäsenin, oltuaan koko ikänsä tuolla ylhäällä ikuisten jääauhtojen hirveässä yksinäisyydessä ja tyhjässä pimeydessä.

Helposti ymmärrettävää on sekin, etteivät nämä „Grönlannin ylioppilaat“ sellaisessa tilassa ja niin nähtävästi huonoissa toiveissaan viettäneet aina juuri parhainta mallikelpoista elämää sinäkään lyhyenä aikana, joka heillä vielä oli jällellä. Oikeastaan olikin asian laita usein päin vastoin.

Varhaisemman nuoruuden onnettomuudet, erheytykset, puutokset ja hädät olivat etupäässä johtaneet

heidän askeleensa heiluville hetteille; ja sen tajuaminen, että olivat „myöneet itsensä”, lopetti heistä viimeisetkin ihmisarvon tähteet. . . He elivät itseksensä ja viettivät kummallista valonarkaa, melkein maanalaista elämää huudonalaisissa piilopaikoissa ja kapakoissa, mistä he toivottomina ahmien perivät itselleen, mitä ikään elämällä oli tarjona, ennenkuin se oli liian myöhäistä; siellä he kuluttivat aikansa yöt päivät, kuumeentapaisella innolla maistaakseen kaikkea ja koettaakseen kaikkea, niin kauan kuin tilaisuutta siihen kesti. . . kunnes jonakin yönä palasivat kotiin tyhjään kamariinsa, ja kun he sytyttivät talikynttilän, vaaleni silmiin suuri sininen kirje, tiedekunnan sinetti kuorella, jossa heitä kehoitetaan niin pian kuin mahdollista suorittamaan jumaluusopin tutkintoa, joutuakseen ensimmäisessä laivassa lähtemään — „syntein anteeksi antamukseen, lihan kieltämykseen ja ikuisille lumille“, niinkuin noista onnettomista sanottiin.

Ja Thorkild Asgur Ejnar Fredrik Müllerin laita, joka kuului heidän joukkoonsa, ei ollut toisin kuin heistä useimpien. . .

Moni kaiketi vielä muistaa niiltä ajoilta pitkän, ro-

tevan, kömpelön pojan, jolle kaikki nauroivat ja joka aina oli tiellä kankeine ruumiineen ja pitkine käsivar-sineen ja säärineen, vaikka hän yhä käveli ja vetäysi pitkin seinvieriä ja koetti tekeytyä niin pieneksi ja vä-hän huomattavaksi kuin mahdollista.

Moni varmaan muistaa hänet muutamalta luen-nolta jumaluusopillisessa luentosalissa, jonne hän kerran oli ikäänkuin erhetyksessä eksynyt ja jossa hä-nen näkemisensä jo ovella herätti sellaista riemas-tusta, että hän kiireimmän kautta pötki pakoon... vaan johtunee hän mieleenne vielä paremmin sen ajan likaisista ja ikävistä ylioppilaiden biljaardisa-leista, joissa hän maltoi päivät päästänsä pimeässä nurkassa istua, kyynärvarret polvia ja leuka käsiä vasten tuettuina, juurikuin torkkuen, kun hän uinu-vin soikein silmin katseli ystäviä biljaardin ympäril-tä ja vain silloin tällöin veti suupielensä tyhmään hy-myyn, kun jollekulle pisti päähän lyödä häntä voimal-lisesti olalle, kaataa viinalasi hänen päähänsä taikka muulla tavalla pitää häntä pilkkanansa.

Virkkamatta koskaan halaistua sanaa tai ottamat-ta riemuun osaa, mutta kärsivällisesti nähden jou-tuvansa toveriensa mitä pahimmaksi pilkkapukiksi,

taisi hän useinkin tuntimääriä istua paikaltaan hievahtamatta, niinkuin hyvätapainen elukka, joka pitää samaa mieltä sekä itseksensä että toisten parissa, jos vaan on mahdoton kaikkeen.

Siinä paikassa oli m. m. tosiaan vallinnut liikuttava yhtäpitäväisyys, aivan siitä hetkestä, jolloin pieni Thorkild ensi kerran loi ylös sinervät silmänsä äidin makuuhuoneessa.

Ja mielipiteet eivät olleet muuttuneet sen jälkeen, kun etupäässä hänen kömpelöt raajansa kasvoivat ja ruumis oikein.

Sekä sukulaiset, että ystävät eivät voineet kylliksi vakuuttaa että hän oli ja pysyi mahdottomuutena. Ja hänen raukan pienoinen, murehtiva äiti ei voinut kyllin usein sanoa, kuinka vähän elämän toivoa hänellä oli, kuinka vähän hän tunsu odottaa, että se kehottaisi häntä nöyrästi ja kärsivällisesti kantamaan, mitä se ja meidän herramme tahtoo hänen hartioilleen laskea.

Thorkild näki päivän valon pienoisisä Juutinmaan siirtolaiskaupungissa, missä hänen isänsä, joka oli asianajaja, kuoli äkkiä kohta pojan syntymän jälkeen jättäen vaimon ja lapsen niukkaan ja huolena-

laiseen toimeen tuloon. Erään sukulaisen kustannuksella ja hänen erityisen valvontansa alla pantiin poika kymmenennellä vuodellaan kaupungin latinakouluun. Hänen isänsä oli nimittäin kuolinvuoteellaan monta monituista kertaa lausunut sen toivomuksen, että poikaa olisi ohjattava opinuralle, ja perilliset katsoivat velvollisuudekseen koettaa täyttää hänen tahtonsa.

Ne olivat pitkiä ja vaivaloisia vuosia lapsiraukalle. Monta kertaa oltiin jo ihan heittämisillään tuo epäilyttävä koetus. Mutta kun lopultakin, mitä uskomattomimpien ponnistusten perästä ja viimein pelkän satuman kaupassa hänen onnistui suorittaa ylioppilastutkinto, kirjoitutti perhe hänet Grönlannin papiksi, selittäen samalla heikolle rasitetulle äidille, että se oli ainoa auttava keino.

Thorkild itse ei sitä vastustanut, vaan otti määräyksen vastaan samalla äänettömällä välinpitämättömyydellä, johon hän oli pienestä pahasta tottunut, esiintymään vastarinnatta kaikissa asioissa.

Ja kun hän sitte oikein käsitti, mitä hänestä oli päätetty, missä oli hänen sijansa — niin siitä päivästä alkain hän uskollisesti seurasi toisten „Grönlantilais-

ten“ jälkiä, ajattelematta kertaakaan, että asian laita mahdollisesti olisi tai voisikaan olla toisin.

Neljä vuotta eli hän sillä tavalla, heräämättä oikein kertaakaan siitä tylsämielisyydestä, johon hän vähitellen yhä syvemmälle vajosi. Tuuhea, punainen parta kasvoi vähitellen suuresta, pisaisesta naamasta, jäykkien jäsenten ja isohkon vartalon muodostuessa melkein luonnottomaan epäsuhtaan. — „Karhuksi“ häntä jo silloin toverit kutsuivat. Ja kun hän istui heidän joukossaan tavalliseen horrukseensa vajonneena, molemmat suuret ja punaiset kämmenet suun edessä ja pään harrikas rintaa vasten nyökkälään, muistutti hän todellakin suurta, kesyä karhua, jonka tylsästi tuijottavissa silmissä himmeät unelmat ja lapsuuden kodin metsien, rämeiden ja laajojen tanskojen epäselvät kuvat silloin tällöin kulkivat.

...Nyt juuri tähän aikaan tapahtui, että tavattoman ankara talvi tempasi pari pohjoisen Grönlannin tanskalaista pappia pois. Ja kun Thorkild muuana yönä palasi tyhjään kammariinsa, löysi hän sentähden — jo aikaa ennemmin kuin oli odottanutkaan — „sinisen kirjeensä“ pöydältä.

Ensi kerran elämässään tunsi hän nyt polvensa

horjuvan. Kolmeen kertaan luki hän kirjeen läpi alusta loppuun, ennenkuin hän sen oikein ymmärsi. Niin vaipui hän sänkyynsä kirje kädessä ja vajosi syviin ajatuksiin.

Mutta hänen siinä istuessa pistihe ajatus hänen aivoihinsa — aatos, jonka pikainen päähän pälkähtäminen kummastutti häntä, kun hän samalla ihmetteli, ettei se jo ollut kauan sitä ennen kellekään mieleen johtunut. Hänelle nimittäin selvisi, että ihan mahdotonta oli hänestä tehdä pappia. Hän itsestään tunsii, että häneltä puuttuu kaikkia jumaluusopillisia tietoja. Hän ei ollut näinä monina vuosina kirjaa avannut, ja tuon onnistumattoman luennolle hiipimisyhteyden perästä ei hän koskaan enää ollut uskaltanut yliopiston seinien sisälle. . . Ja nyt aprikoi hän, että koska hän kirjoituskokeissa jättää kaikki tehtävät suorittamatta ja suullisessa tutkinnossa ei halaistua sanaa virka, niin on mahdotonta antaa hänelle mitään arvolausetta — ja luonnollisesti on, ainakin toistaiseksi, pakko pysyttää hänet kotimaassa.

Koko sen kuukauden, jonka tiedekunta oli hänelle valmistusajaksi antanut, harkitsi hän kuinka paniisi tuumansa toimeen, kuitenkin sanomatta sitä kelle-

kään, ei edes lähimmille ystävilleenkään. Ja ajan tultua suoritti hän sen tunnollisesti ja ilman epäilystä.

Yleistä riemua herätti ylioppilaspiireissä, kun kerrottiin että Grönlannin karhu oli jättänyt kaikki kirjalliset tehtävänsä „puhtaina papereina“.

Mutta Thorkild oli siinä toteuttanut aikeensa ilman korkeita asianomaisia.

Tiedekunnan kuulustelussa tultiin nimittäin siihen päätökseen, että kandidaatilla (kokelaalla) välttämättömästi pitää olla tutkinto, ja se niin hyvään aikaan, että hän voi saada määräyksen ensimmäisessä laivassa purjehtimaan siirtomaahan . . . Ja sillä tavoin pantiin toimeen se komedia (ilveily), joka vielä monta vuotta sen jälkeen eli elämistään taruna jumaluusopillisen tiedekunnan vuosikirjoissa.

Vanhemmista ja nuoremmista pappisaineksista täpötäyden kuulijakunnan edessä, joka oli tulvehtinut sinne ollakseen tutkinnossa läsnä, täytyi Thorkild raukan samota kujanjuoksussa kaikkien jumaluusopin eri osastojen läpi, joiden joukossa oli monta, joita hän ei nimeltäkään tuntenut.

Kädet raskaasti polvien nojassa, silmät värähtämättä tuijottaen lattiaan, yksin omissa silmissään-

kin naurettavan näköinen tuossa vuokratussa nutussa juhlapuvussa, joka oli liika ahdas, istui hän liikkumaton tuolillaan ja näytti siltä, ettei hänellä olisi yhtään muuta toivoa kuin vaan se, että maa aukeneisi hänen jalkojensa alla ja nielaisisi hänet ainaiseksi. . . Näytti silloin oikein surkealta. Professorit väentelivät ja kääntelivät itseään kuin käärmeet — punaisina ja harmissaan — ravistivat häntä kauluksesta, kirkui-
vat korvaan — mutta ei sanaakaan lähtenyt hänen kalpeilta ja väriseviltä huuliltaan.

Kun vihdoinkin jouduttiin viimeiseen osastoon, — tutkijan kuulijakunnan riemuitessa — jonkun äkillisen ryntäyksen avulla onnistui puristaa häneltä „likimain”, mihin aikaan Luterus eli, mutta siihen se loppui. . . Ja hädin tuskin välttävän arvosanansa, papin näytteensä ja piispan ankarimpain kehotusten kera, että hän ahkerasti ja tunnollisesti koettaisi oppia, mitä hän nyt niin surkeasti on laiminlyönyt, lähetettiin hänet „ensi tilassa“ mahdollisesti pohjoisimpaan kirkkoherran paikkaan koko maailmassa.

Hän ei saanut edes äidilleenkään sanoa viimeisiä jäähyväisiään. — Laiva seisoj purjehtimaan valmiina sataman suussa ja iltapuoleen Huhtikuun alussa nos-

tettiin ankkuri.

Ketään ei tullut hänen erojaisilleen; — ja kohta kätkivät sumu ja usva kotimaan hänen tuijottavilta silmiltään.

III.

Tuolla, missä maa yleni ja tunturit paljaina ja mustina pistivät esiin suunnattomasta, jäätä täpötäydestä merestä, kaarehti leveä vuonojono tyynenä kahden pilven korkuisen kallion välissä ja tunkihe syväle mantereeseen.

Suusta se oli leveä ja avara niinkuin salmi, täynnä pieniä lumipeittoisia saaria ja kallioisia kareja, joiden ympärillä tuhatmäärin valkoisia lintuja lepatteli ja täytti ilman ääret kirkunallaan. Mitä pitemmälle se maahan ulottui, sitä kapeammaksi se soikeni ja puristettiin yhä enemmän yhteen koukertelevassa kullussaan korkeiden, äkkijyrkkien, paljaitten tunturiseinien väliin, jotka huippu huipulta ylenivät hämärällä, hiljaisella ja toivottomalla aavikolla — kunnes vihdoin perimmäisessä pohjukassaan laajeni uudelleen ja päättyi rauhalliseen pikku järveen, joka peitti tuon väkisuuren vuorenkolon pohjan, minkä tasaviettoiset kyljet ja sammalen vihreät, kullan kuultavat tahi variksen varpaita kasvavat halkeamat kuvasivat sen tyynellä, kristallin kirkkaalla pinnalla.

Joskus lyhyenä kesäaikana sattuu valaskalan pyytäjain venhe osumaan tiensä tänne tunturien väliköön, ja rämisevillä ankkurivitjoillaan ja ihmisäänillään häiritsemään vuonon rauhaa — tai valtameren valas harhailemaan tänne kallioiden lomaan ja suutuksissaan pursumaan vettä, kunnes räiskäen ja roiskaen pääsee jälleen ulos.

Mutta muutoin vallitsi siellä yöt päivät mitä harvain hiljaisuus rauhallisten tunturien keskellä, . . . rauhallisuus, jota häiritsivät ainoasti puoliyön auringon surisevat hyttyisparvet, jotka leijailivat hopealta hohhtavan veden kalvon päällä ikäänkuin mustat hulmuavat harsot, päivän säteiden pilkuttaessa niiden läpi.

Silloin tällöin kuului pulskaus syvältä ulapalta, josta mustan kiiltävä selkä välähti ja jälleen katosi. Leveät, litteät kuonot pistivät siellä täällä veden kalvosta esiin ilmaa hengittämään ja sukelsivat aaltoihin jälleen.

Pitkin tunturia vaelsi alas kettu hitain askelin. Kallion partaalla pysähtyy se, katselee välinpitämättömästi ympärilleen, pudistaa turkkiansa ja menee edelleen, . . . sitten seuraa hän kappaleen matkaa meren rantaa, jossa pienet, monen väriset ukonkivet

loistavat kirkkaan veden pohjasta, koettaa siepata väliin hyttysiä, haukottelee, ja alkaa vihdoin terävällä kuonollaan tonkia vanhaa, järsittyä luukasaa, joka seisoo hyljätyn, puoleksi luhistuneen turve- ja kiviaukon edessä, minkä sisään se lopulta itsekin katoaa.

Mutta ylt'ympäri järveä, pitkin kallion äyräitä oli sellaisia luhistuneita maa-aukkoja koko pikkurainen kaupunki — alkuasukkaiden vaatimattomat talviasunnot — jotka he olivat auringon ja kevään ensi vilauksella jättäneet, kiiruhtaakseen pois iloiseen peuranpyyntiin suurille ylätasangoille.

Täällä oli myös jonkummainen vaatimaton kivikirkko, kallioseinä vasten pystytetty, yksinkertainen puuristi sisäänkäytävän kamanassa. Ja ylhäällä ylätasangolla, kahden suuren, kellervään jäkälään peittyneen kallion lohkareen varjossa, nähtiin punaiseksi maalattu hirsirakennus, valkeat ikkunanpielet, lautakatto ja suljettu aitaus koirille.

Mutta sekin oli nyt hyljätty. Ainoastaan repo talusteli joskus tuonne ylös iltaisin, turkki täynnä hyttysiä, ja alkoi verkalleen hangata itseään huoneen salvaimiin.

Mutta kun pitkä talviyö lähestyi ja lumi alkoi taa-

jaan vaipua maahan, syntyi elämä tällä autiolla tunturiseudulla. Etelästä ja idästä saapui pieniä, nahkaan puettuja olentoja alas vuorten lakeuksia, koirat ja raskaiksi kuormatut reet mukana viittaillen ja huudelleen toisilleen pitkän matkan takaa sankassa lumi-ilmassa. Muutamat tulivat suksilla pyyhkien pitkiä äyräitä myöten.

Samaan aikaan saapuivat toiset lännestä vuonoa myöten, suurilla keltaisilla nahkaveneillä ja pienillä pursilla. . . pari kolme perhekuntaa yhdessä, tarinoiden, laverrellen, nauraen, jäykkänä ja kömpelöinä kankeissa nahkavaatteissaan. . . naiset airoilla, kellervän harmain ja mustin silmin, muutamat lapsi selässä. . . ja kaikki venheet nahkakääryjä, rasvaa, suuria ja verisiä hylkeenlihakappaleita, lintuja, noruvia nahkoja, suuria ja pullistettuja peuran mahapaitoja täynnä, joihin he olivat sekaisin sulloneet janhoja, ryyniä tai herneitä, joita olivat itselleen vaihettaneet eteläisillä kauppapaikoilla.

Joka päivä saapui uusia perheitä siirtolaan. Syntyi elämää järven ympärillä kaikkien noiden pienten, työskentelevien, nahkaan pukeutuneiden olentojen joukossa, jotka olivat vielä ikäänkuin puoliksi hur-

meuksissa kesä-auringosta ja hurjasta jahdistuolla ylhäällä tuntureilla. Talvimajat olivat järjestettävät, kiviä ja sammalia koottava, ja uudet nahkat levitettävä kalliolle tuulen kuivattaviksi. Ylhäälle vuoren onkaloon, syrjäiseen paikkaan, oli talvenvara kätkeyty kiviraunioon sekä huolellisesti peitetty nahoilla ja lumella. Ja pimeissä rotkoissa kulkea kulleroivat vanhat, kumaraharteiset, kaljupäät, suupaltot akat ja levittivät taljoja makuusijoille, kaatoivat lamput hylkeenrasvaa täyteen ja ripustivat sitten suuren, mustan padan sen yläpuolelle korkeaan kattoon.

Ja sill'aikaa vaipui aurinko joka päivä yhä alemmaksi taivaan rantaa, ja usma levisi pohjoisesta sakeine lumisateineen ja purevan kylmine pohjatuulineen.

Mutta yhtä kaikki tässä talvisen yön kuukausia kestävässä pimeydessä, jolloin maa oli haudattuna sylen korkuisten kinosten alle, ja meri oli niin kauas kuin silmä kantoi musta ja jäitä täynnä, yhtäkaikki elettiin täälläkin, vaikka suuressa köyhyydessä, täällä ylhäällä lumen peitossa. . . Siellä täällä vilahti joku valon kipinä jonkun majan suolikälvoisten akkuna-ruutujen läpi pitkin lumen valkovaippaa, joka taval-

lisesti siinä kohdassa sen raukaisevan lämmön vaikutuksesta, joka oli huoneessa, oli hiukan kuopalleen vajonnut. Silloin tällöin kömpi joku nahkakössi neljänkontan pitkää, matalaa ja kivettyä käytävää, jota myöten kuljettiin ulos luolasta vapaasen ilmaan. Ja aina huikelehtivat suuret laihat koirat nuuskien ja ulvoivat valittaen äkeimpinä pakkaisöinä.

Vuonolla talviterhenessä seisoivat jähmettyneet pyydystäjät hyljekoirien piilopaikkoja ulompana . . . tuntikausiin liikkumatta väkäkeihäs aseena oikeassa kädessä, ainoastaan välistä nostellen toista jalkaansa varovasti, ettei jäähän kiinni kylmettyisi. Toiset samosivat kallioita jousineen ja nuolineen . . . aina kauemmaksi ja kauemmaksi, sitä pelottomimpina, mitä suurempi puutos talvivaroista alkoi olla ja pakkanen jäätää kaikkia salmia.

Mutta vaikka nälkä ja hätä usein olivat suuria tähän aikaan, niin tuskin koskaan valitettiin armotonta kohtaloa. Yksin sittenkin, kun jo viimeinen jäätynyt rasvapala oli syöty ja lamppu katossa polttoaineen puutteen sammunut, ahtauduttiin vain lähemmäksi toisiansa pimeille kivilavereille ja kuunneltiin äänettöminä rajuja tuulia, odottaen kärsivällisesti ja

uskalluksella Jumalaan sitä hetkeä, jolloin taas lumi vuorenhuipulta ensi kerran valahtaisi siitä kullan hohteesta, joka ennusti, että aurinko — aurinko! — oli tulossa.

Silloin konttasivat niin suuret kuin pienetkin nahkakössit kaikista luolista järven ympärillä esiin, ojentausivat horjuville säärihensä, kurottivat kätensä eteenpäin ja tuijottivat väsynein silmin outoon valoon, joka ilakoi vuoren harjanteilla. Yksin vanhat raajarikotkin ja ne, joita nälkä ja puutos oli niin heikontanut, etteivät jaloilleen kyenneet, piti kantaa ulos vapautteen, tullakseen vakuutetuiksi, että se todellakin oli aurinko, ja nähdäkseen, kuinka sen paiste päivä päivältä tunkihe alemmaksi kallioseiniä pitkin.

Ja kun sitten vihdoin kapea, punervan puhuva viiru äkkiä ilmestyi etelästä sinervän tunturiharjan takaa, ja auringon suuri, tulipunainen pallo hiljaa kohosi selkeällä taivaalla — niin onneisuus oli aivan ääretön.

Suuria ilokyyneleitä juoksi pitkin kuopistuneita poskia. Kiljuttiin ja paukutettiin käsiä, hypeltiin ympäri jäykistyneillä jäsenillä ja lennettiin toisillensa kaulaan paljaasta liikutuksesta. Äidit kurottivat lap-

siaan käsivarsillaan, kirkuen ihastuksesta, ja lapset ojensivat pieniä, laihoja käsiään suurta kuumuuden ahjoa kohti ja yhtyivät heikoilla äänillään yhteiseen hallelujahuutoon:

Sekinek! Sekinek!

Mutta joka päivä sen jälkeen nousi tulipunainen pallo yhä korkeammalle siniselle taivaalle, elähty-tään rusollaan ja hehkullaan meret ja maat, missä lumi sulii ankarana ja vaahtoavana virtana alas tuntu-riseiniä pitkin.

Ja kun se vihdoin ei enää ollenkaan jättänyt hei-tä, mutta kaikki muuttui yhdeksi ainoaksi valoisak-si päiväksi, alkoi kaikista vuoren komeroista ja hal-keamista pistäidä näkyviin tuores, vihreä sammal ja punerva jäkälä, joka versoi ja takistui kiinni ja kir-javana kukkaisverhona peitti kaikki rinteet ja laak-sot. Harakan varvas nousi esiin, juolukka ja tuuman korkuinen nuolenampuma puhkesivat pienille, piko pikkuisille lehdille. . . ja kaiken sen lisäksi nuo hirvit-tävät, ikäänkuin maanalaiset jyrinät ylt'ympäri koko seudun — pamaus pamaukseltaan — kun jäätunturit halkeilivat maasta irti ja ohjasivat kulkuaan sinistä ja jälleen vapaana kuohuvaa merta kohti.

Hiljaisina ja majesteetillisina liukuivat nuo napameren mahtavat purjehtijat eteenpäin... niinkuin satulinnut... kuin viskelevä kristallipalatsi, harjoineen, torneineen ja kupoolineen (kupulakineen), tulipunaisina, taivaan sinisinä taikka ikäänkuin verta ja kultaa tipahdellen.

IV.

Jotakin tavatonta oli tekeillä alhaalla järven luona. Rahvas kiirehti sinne ja tänne rannalla, hinasi onkaloista ulos suolilla yhteen ommeltuja nahka- ja vuotakääryjä, joita se ei ollut talven kuluessa käyttänyt, kokosi pyydyksensä ja keittokattilansa, sekä sulloi kaikki tyyni pursimaisiin koirarekiin tahi suuriin keltaiisiin naisten venheihin, jotka lojuivat valmiina pitkissä riveissä.

Talvisiirtokunta teki siinä lähtöä. Nyt kun aurinko vihdoinkin oli noussut, jouduttausivat kaikki kiireimmän kautta iloiseen peurajahtiin avaroille vuoriylängöille. Muutamat loukot olivat jo tyhjät; asukkaat olivat jo tuntureille samonneet. Ja ne, jotka vielä olivat jälellä, ajattelivat vain joutua kuntoon, rientääkseen niin pian kuin mahdollista heidän perästänsä.

Penkillä pienen hirsimajan ovella istui Thorkild.

Hän istui — vanhaan tapaansa — leuka käden ja kynnäspäät polvien nojassa sekä seurasi jännitetyn mielin toimeliasta elämää rannalla: rekiä, joita kuormattiin ja nuoritettiin, koiria, joita kopuloitiin, sairai-

ta ja heikkoja, joita kannettiin ja aseteltiin nahkakäär-
ryjen päälle.

Tämä ensimmäinen talvi oli hänelle pitkä ja raskas
aika.

Äkillisestä työn ikävästä, joka oli häneen kylmäs-
sä, vahvistavassa ilmassa herännyt, oli hän heti piis-
pan kehotusta totellen antautunut lukupuuhiiin. Het-
ken hetkeltänsä oli hän pitkinä talviöinä istunut si-
sällä pienen rasvalampun valossa yksinäisessä ka-
marissaan, pää tiukasti puristettuna käsien väliin, ja
lukenut lukemastakin päästyä „Kristillisuus ja paka-
nuus“, „Saarnaa Jeesuksesta taitamattomille“, „Kul-
tainen aarreaitta“, „Tavalliset ja soveliaat keinot kris-
tinopin totuuksien istuttamiseen“ — kirjan kirjaltan-
sa koko suuren arkullisen, jotka lähetykseura oli hä-
nelle mukaan matkalle antanut.

Mutta kuinka innokkaasti hyvänsä hän vajosi-
kaan opintoihinsa, sulkeusipa hän kuinka tunnolli-
sesti tahansa kotosalle, ei sittenkään lakkaamaton
rauhattomuus tukahtunut hänen povessaan — he-
räävä kammo jostakin alhaisesta ja ylenkatsottavas-
ta, jonka hän tunsu tunkeuneen itsessään esiin, ja joka
uhkasi viedä hänestä vallan ja voiton.

Hän taisi tuntikausia seisoa ovella kuuntelemassa rajuja jäällä kuleksivien hylkeenpyytäjain jahtihuu-toja tahi huimaa valveille ajetun karhun ahdistamista . . . samallaisella ihastuksella, josta hänen varhaisempina lapsuuden vuosinaan oli hänen äitiraukallaan ollut niin paljon huolta ja vetänyt hänen niskaansa koko suvun inhon.

Siitä ei ole juuri kauan, kun hän muutamana aamuhetkenä oli ajatuksiinsa vaipuneena astunut syrjäiseen paikkaan rannalle. Äkkiä tuli näkyviin suuri hylkeen hurtta, joka loikoi ja kellui hyvinkin verkalleen vedessä jäälohkareen takana lähellä rantaa; ja vastustamattoman halun valtaamana, heittäysi hän silmänräpäyksessä maahan, ennenkuin hänet vielä oli huomattu, hiipi hiljaa kallion kielekkeen taakse, joka pistihe veteen, sekä alkoi sitten kaapia kivellä maata ja samalla hiljaa vihellellä samoin kuin hän oli nähnyt ja kuullut alkuasukkaiden tekevän . . . Aivan oikein alkoi hyljekin kuunnella ja katsella ihmetellen ympärillensä, jonka jälkeen se verkalleen sukelsi veteen. Mutta kohta näytti se jälleen suuren, pyöreän, kuuntelevan päänsä veden kalvosta ihan lähellä rantaa. Thorkild oli sillä välin pysynyt liikkumatta. Hä-

nen sydämensä sykki ankarasti, ja hän oli kalman kalpea jännityksestä, kun hän nyt uudestaan — mutta tällä kertaa vallan hiljaa — alkoi kivellä kaapia ja huulilla vihellellä vieroja, pitkään vedettyjä, houkuttelevia säveliä. Elukka pisti leveän nokkansa suoraan ylös ilmaan, pörristi sieramiansa ja katosi sitten taas. Mutta kun se nyt neljännen kerran sukelsi ylös, ja sillä haavaa aivan lähellä Thorkildia, linkosi hän samassa silmänräpäyksessä oikein tarmonsä takaa terävän, nyrkin kokoisen kiven suoraan sen päätä vasten. . . Hän ryntäsi kirkuen. Kivi oli osunut keskelle kalloa ja elukka samassa kadonnut. Mutta kun vesi siinä muuttui punaiseksi, kävi väristys läpi hänen ruumiinsa. Häntä hävetti itsensä. . . ja epätoivossa omassa kata-luudestaan ja onnettomasta luonteestaan, meni hän kotiin, sulki oven ja hautausi jälleen kirjojensa joukkoon.

Mutta ei hän kotonansaakaan neljän seinän sisäpuolella voinut koskaan kiinnittää ajatuksiensa kirjaan, koettipa hän kuinka paljon tahansa pakottaa niitä tahtonsa alaisiksi. Jokaiseen vähimpäänkin ääneen, jonka hän järveltä kuuli, nosti hän pörröistä päätään, ja ennenkuin hän itse tiesikään, oli hän jo

vajonnut ihmetyksiinsä ja aprikoimisiinsa, mistä ääni mahtoi kuulua — olikohan ne pyydyksiltä palavia pursia vai rasvan hakkaajia rannalla vai kukaties nuorisoa, joka tanssi Pingasutia kuutamolla luolien edustalla. Mutta kun hän kuuli pursimiesten tutun äänen, silloin ei häntä mikään voinut pidättää kauemmin paikoillaan; hänen täytyi rientää ulos katsoomaan, mitä siellä oli tekeillä ja mitä he toivat mukansa kotiin.

Monta kertaa tuli hän ajatelleeksi iso-isäänsä, josta hän ei ollut koskaan nähnyt, mutta josta muudan hänen äitinsä vanha palvelijatar, joka oli tuntenut hänen, oli monta kertaa hänelle lasna kummallisia juttuja kertonut. Hän oli silloin hänestä saanut sen käsityksen, että isoisä oli salakyttä tai jokin sellainen, että hän on elänyt ja asunut puolivillinä suuressa Roldin metsässä lähellä Thorkildin synnyinkaupunkia, sekä että hän tosiaan oli tuuhea ja punapartainen jättiläinen, puukkojunkkari ja juoppolalli, joka oli saattanut perheen suureen huoleen.

Viimeisen johtopäätöksen teki hän siitä syystä ettei hänen äitinsä kertaakaan ollut hänestä puhunut. Yhden ainoan kerran oli hän kuullut äidin mainitse-

van hänen nimeään, kun hänelle katkerimpana huolen hetkenä pisti päähän että hän — Thorkild — oli hänen kaltaisensa. Ja hän vieläkin muisti, minkä ihmeellisen, valtavan vaikutuksen se teki häneen.

Mutta tässä asiassa nyt juuri hänen ajatuksensa taaskin harhailivat, kun hän istui rahilla pää käden nojassa ja tuijotti elämää rannalla: rekiä, joita kuormattiin, kärriä, joita köytettiin, koiria, joita kahlittiin. . . Ei ainoastakaan seikasta hänen tähtäävä silmänsä välttynyt; hän saavutti joka äänen, joka kuului halki tyynen ilman; ja hän seurasi yhä kasvavalla kiihkolla jokaista joukkoa eli jokaista perhettä, joka suoriusi matkalle lähtöön sekä nauraen ja jutellen kompuroi vuoren vierteitä ylös. Hän ei silmänräpäyksiksikään heittänyt heitä näkyvistään, vaan seurasi askel askeleeltaan koko pitkää, vaivaloista vaellusta kallioharjanteiden ja liukasten, sammaltuneiden äyrästen yli, kunnes he lopultakin pieninä, valkoisina täplinä katosivat vuoren kukkulain taa.

Mutta sittenkin istui hän kauan ja tuijotti samaan paikkaan, ikäänkuin vuori aukeaisi hänen silmissään ja hän kallion huippujen takaa näkisi iloisen peura-jahdin avaroilta, reheviltä, vuoriylängöiltä. . . teltit,

jotka oli pystytty rinteiden juurelle pitkin puusalkoineen ja kauniine nahkapeittoineen sisäänkäytävän edustalla; suuret, savuavat rasvaroviot, joiden ympärille ruskeat naiset olivat majoittuneet taivasalle; pakenevan peuran vasikoineen, koirain haukunnon ja metsästäjain huudot sekä auringon säteiden väreet tuoreella sammalikolla. . .

Hän sulki äkkiä silmänsä, puristi kasvonsa suurten, pilkukasten käsiensä väliin ja istui kauan paikoil-tansa hievahtamatta.

Äkkiä nosti hän päätään. Polulta, joka vei tunturinviertä pitkin hänen asunnolleen, kuului askeleita ja ihmisääniä lähenevän.

Kohta sen jälkeen sukelsi esiin kaksikin nahkaan puettua olentoa — mies ja nainen — joista Thorkild heti tunsi vanhan Efraimin ja hänen tyttärensä Rebe-kan eli „Auringon“, joksi häntä tavallisesti kutsuttiin lempeän näkönsä tähden. Hän arvasi myös että he tulivat jäähyväisille. Hän oli kuullut koirien vuonolla haukkuvan iloisesta odotuksesta.

Efraim oli pieni kyyryniska mies, lyhytsääri, pienet, täyteläiset käsivarret ja pitkähköt tummanruskeat kasvot, joita kaunisti ainoasti mahtavat kulma-

karvat ja kaksi erinomaisen hyvin säilynyttä hammasriviä.

Itse silmät näyttivät nimittäin pieneltä, vinolta viiruparilta korkealle ylös kulmakarvojen alapuolelta, ja nenä oli niin latuskainen ja surkastunut että se lähinnä muistutti pientä nahkaliuskaa poskiluiden välillä.

Aikoinaan hän oli siirtokunnan rohkeimpia pyydystäjiä ja pidettiin vieläkin luotettavana ja raittiina perheen isänä. Mutta viimeisinä ankaroina talvina, joina hänen niinkuin useampien muidenkin oli täytynyt elää liekolla ja vanhoilla totkuilla, joita he lumen alta, jätekasoista kaivoivat, oli tiukkaa tehnyt, ja hän näytti nyt heikolta ja kärsimysten alaiselta. Sitä paitsi oli hän tänä talvena kadottanut kaksi parasta koiransa, jotka kuolivat nälkään, ja siitä kaikesta alkoi hän nyt lavealti Thorkildille kertoa; seisoen liikkumatonna kädet yhteen puristettuna vatsan yli ja juuri kuin koneellisesti pörristäen ja kurpistaen tuuheita kulmakarvojaan, avaamatta kuitenkaan silmiään.

Thorkild tuskin puoliakaan ymmärsi, mitä vanhus hänelle noin kummallisella kielellä kertoi. Hän tuijotti kaiken aikaa kääntymättä maahan ja nyökäytti ai-

noasti silloin tällöin hajamielisesti päätään.

Sillä välin seisoj Rebecka vähän ulompana ja katseli salavihkaa ja uteliaasti tuota merkillisen arkaa ja harvapuheista pappia, joka ei vaan tullut hullua hurskaammaksi. Tyttö itse oli iloinen ja pyylevä pikku olento, kahdeksantoista vuotias, joka näytti talven puutteet ja kurjuuden kärsineen muotoaan muuttamatta. Hänen ihonsa oli valkoisempi kuin isänsä, ja hänellä oli kaunismuotoinen otsa, valkeahkot hampaat paksun, ruskean, hymyilevän huuliparin takana ja pienet tummanruskeat silmät, jotka veitikkamaisesti ja järkevinä vilkuttivat pitkien silmäripsien välillä. Hänen pukunaan oli punaiseksi parkittu nahka, joka tiiviisti ympäröi hänen lyhyen, voimakkaan ruumiinsa. „Tupsu“ — karvatupsu — joka oli korttelin korkuinen ja tuuhea sini-vaalea tukka kierretty ympärille pilkukkaalla nahkanauhalla. Jalassa hänellä oli uuden uutukaiset, valkeilla nauhoilla nästätyt kamikit, joita hän nähtävästi koki osoitella papille; ja ilmeistä oli, että hän oli äskettäin peseynt, sillä lika ei ollut yhtenä lauttanaan hänen kasvoillaan, vaan pieninä täplinä siellä täällä verevillä poskillä.

Äkkiä keskeytti Thorkild vanhuksen pitkän ja yk-

sitoikkoisen kertomuksen ja kysyi, milloin he läksivät matkalle.

Ääntänsä muuttamatta alkoi Efraim yhtä pitkäpiimäisesti tarinoida heidän valmistuksistaan matkalle ja kesäaikeistaan. He olivat — sanoi hän — liittyneet matkaseurueeksi kolmen muun perhekunnan kanssa, jokaiseen kuuluen viisi henkeä, joiden kanssa heillä oli ollut yhteinen talvimaja, ja parin tunnin päästä aikoivat he lähteä joutuakseen ennen iltaa ensimmäisen tunturin yli.

Thorkild vaipui jälleen ajatuksiinsa.

Mutta hetken kuluttua alkoi hän taas — päätään tai katsettaan maasta nostamatta — kertoa peurajahdista ja elämästä vuoriylängöillä. Ja silloin kysyi vanhus häneltä vihdoinkin, arveliko hän ehkä tulla mukaan.

Thorkild kohotti äkkiä pörröisen päänsä, ikäänkuin hän olisi saanut kolauksen. Sitten venähti hänen muotonsa erikoiseen arkaan hymyyn.

Efraim, joka luuli menneensä ehkä liian pitkälle rohkeudessaan, koetti myös tavallaan haihduttaa koko asian leikinteolla; ja kohta sen jälkeen heittivät he sydämelliset jäähyväiset toisilleen, toivottaen syksyllä näkevänsä jälleen onnellisina.

Mutta kun he olivat lähteneet, vaipui Thorkild väsyneenä rahille ja katseli synkästi ja kolkosti eteensä. Äkkiä kavahti hän seisoalleen, asetti molemmat suuret kätensä suupielille ja huusi:

— Efraim! . . . Efraim!

Tuolla alhaalla polulla kääntyi pikku olento ja katsoi kysyvästi ylöspäin.

— Kuka siellä? . . . Hei!

Thorkild ei kyennyt heti vastaamaan; hän oli muuttunut hyvin kalpeaksi, hänen kätensä vapisivat ja kieli kieltäysi tottelemasta.

Mutta kun iltasilla ne miehet, jotka hän oli tilannut soutumiehiksi viemään häntä apupitäjään, etelään päin olevalle kauppapaikalle, tulivat häntä noustamaan, löysivät he hämmästyksekseen huoneen autiona, ovet suljettuna ja ikkunat kiinni naulittuina.

Pappi oli lähtenyt tuntureille Efraimin ja hänen seurueensa mukana.

V.

Kun lumen satoi, oli hän ensimmäisten joukossa takaisin tulemassa — suksilla tunturin vierä, koirat mukana.

Ei ainoasti hänen päänsä ollut noussut pystyyn, selkänsä oijennut, saanut eloa silmiin ja punaa poskiin, vaan myös hänen katseensa oli tullut jotakin, joka muistutti avarain tasankojen äärettömyyttä, ja hänen mahtavaan ääneensä jotakin jahdin kaikuvasta hallowasta, — niin vieläpä puheensa kiireiseksi, hättäiseksi, joka varmasti muistutti peuran nopeita sorkkia.

Hän oli tullut toiseksi. . . uudesta syntyneeksi ihmiseksi. Hän oli itse huomannut sen, melkein ensi päivästä, kuinka uusi, raitis elonlähde oli puhjennut hänessä. . . Hän tunsi itsensä vielä varsin hurmautuneeksi. Tuskin hän tiesi itsekään, kuinka kauas hän oli matkustanut, milloin joukon, milloin jonkun toisen mukana; ja kun hän etupäässä oli oppinut tuntemaan kansaa ja kieltä, oli hän kuljeksinut laajalti ympärinsä, ollut lohenpyydössä suurilla jokiloilla ja

jahdissa ylätasangoilla. Ja kun kansa vähitellen oppi oikein tuntemaan, millainen heidän uusi pappinsa oli, ei kauan kestänyt kun he katsoivat hänet omakseen . . . Hän oli maannut heidän nahkatelteilisään yhdessä naisten ja lasten kanssa, karhun talja peitteenä ja nahkakääry päänaluksena. Hän oli syönyt heidän kanssaan yhdessä samasta padasta — peuranpaistia, rasvassa keitettyjä harakanmarjoja, haahkahanhen munia ja ennen kaikkia kesän kalliiksi arvattua herkkua: suuria, puoleksi sulaneilla kasviksilla ja limaskalla täytettyjä peuranmahoja. Omasta puolestaan oli hän neuvonut ampumaan vanhalla pyssyllä, jonka oli ottanut mukaansa Köpenhaminasta, ja joka oli herättänyt ääretöntä ihmettelyä. Ja usein, kun aurinko laskeutui maillensa ja he jahdista väsyneinä kylläisinä ja unissaan istuivat piirissä savuavan hylkeenrasvapadan ympärillä, hän alkoi ajan kuluksi kertoa jotakin Biblian historiasta tai saduista ja olletikkin jah-tiseikkailuja, joita lapsuuden vuosilta muisti, niin että kuulijat ottivat hänet käsivarsilleen ja kuuntelivat avossasuin.

Vielä ennenkuin talvi oli jäätänyt vuonon ja sulkenut salmen, oli hän oppinut itse ohjaamaan purtta,

tähtäämään väkäreihästä ja hiipimään melkein hylkeen nokan eteen. Hän oppi nuolella lävistämään pakenevan metsäkanan ja pitkän matkan päästä osamaan juoksevaan jänikseen. . . Aika pakeni häneltä hylkeenpyydössä luotojen lomassa tai kuudentoista haukkuvan ja rekeen sidotun koiran välillä, tai kun useampia päiviä pääksytysten kuljeksi tunturien joukossa. Usein oli hän tuskin kotiin saapunut ja laskeutunut levolle nahkapeitteen alle kun joku löi hänen ikkunaan.

— Mikä nyt on?

— Karhu vuonolla — pappi!

Hei vaan! — karhu! . . . Pyssy seinältä, turkki päälle ja niin taas ulos yön selkään.

— — Hän liukui, hän liukui.

Saattoi hyvin vieläkin joskus tapahtua, kun veri hetkeksi hiljeni kiivaassa kulussaan, että hän katsoi ikäänkuin itsensä silmiin — ja loi katseensa alas.

Hän saattoi äkkiä melkein vihastua itseensä, käteensä, joka vielä oli veressä viimeisestä rasvan hakaamisesta, pitkään keritsemättömään partaansa ja äänensä syvään sointuun. Hän näki silmissään taas isänisänsä kuvan, millaiseksi hän oli sen lapsuudes-

saan ajatellut. Hän muisti sen salaperäisyyden, joka aina verhosi sen nimen, hän muisti sen kummallisen varjon äitinsä silmissä sillä ainoalla kerralla, jolla se oli päässyt hänen huuliltaan. Itseään halveksimisen, katumuksen ja epäilyksen masentamana taisi hän silloin väännellä käsiään ja luvata taistelevansa onnetonta luontoansa vastaan ja rukoilla vielä Jumalan apua tullakseen vielä pelastetuksi ja jälleen voitetuksi ihmiselämään. Niin istui liian iltahetkenä aivan masentuneena ovella, pää käsien nojassa.

Väsyksissä kuin koira, oli hän tullut kotiin päivää ennen ulommilta saarilta, jossa kuollut valas oli ajellehtinut maalle ja sitten korjattiin. Koko siirtokunta oli sen johdosta ollut liikkeellä, jotta itsekukin saisi saaliista osansa. Thorkild oli tavallisella innollaan ottanut osaa sekä ankaraan korjaustyötön että tavattoman suuren elukan paloitteluun ynnä saaliin jakamiseen niiden kaikkien välillä, jotka siitä osaansa vaativat. Kun hän sitten oli nyt toista rupeamaa lakkaamatta häärinyt noiden tavattomien, veristen lihapalasten keskellä, näytti hän lopulta yltä päältä punaiselta.

Hänen päänsä yläpuolella kumotti syvä ja sininen

taivas kirkkaaksi ja säteileväksi tähdittettynä. Silloin tällöin rehahtivat revontulet sen pinnalla ja katosivat jälleen; idästä nousi kuu verkalleen tunturiharjojen yli, heittäen ihmeellisen maidonkarvaisen kohteen vasta sataneelle lumelle. . . Alhaalta järven rannalta, jossa luolien suoliakkunat vilahtelivat pieninä punaisen kohtavina pilkkuina, kaikui laulua ja leikkiä, odottamattoman hyvinvoinnin vaikuttamina, joka oli siirtokunnan osaksi tullut runsaan saaliin johdosta. Nahkakössit konttasivat ulos ja sisälle ja koiratkin ilosta kisasivat.

Äkkiä tunsu Thorkild käden olkapäällään.

Hän katsahti ylös. Tuolla kirkkaassa kuutamossa seisoi Rebekka ja hymyili hänelle. Hän ei häntä kohta tuntenut. Tyttö oli pukeutunut uuden uutukaiseen, valkoiseen röijyyn, joka oli päantiestä ja hihansuista reunustettu mustalla koiran nahkalla ja punaisella nauhoilla kaunistettu. Sitä paitse oli hänellä hylkeen nahkaset roimahousut edestä punaiseksi nästätyt ja kullan kiiltäväksi neulottu nauha kierretty hiuspalmikon ympärille.

Hän katsoi tyttöön ikäänkuin hän olisi unesta herännyt. Kuunvalo välähti hänen kauneille, valkeille

hampailleen ja antoi hänen silmilleen syvän, säteilevän, vihreähkön loiston.

— No oletko se sinä, Rebekka!

— Niin, varmaan hän on se, vastasi tyttö kuivalla mutta sydämellisellä naurulla. Eikö hän kuullut tytön tuloa?

— Mutta — mutta rakas tyttöseni! Tule, istu tänne! Sinä — sinä olet niin sievä? Sinä olet juhlapuvussa.

Ei, ei, tyttö ei voinut viipyä. Hänen piti vain tervehtiä ja sanoa, että isä oli pyytännyt papille simppuja, niin että jos hän haluaisi, niin olisi juuri nyt kaikki reilassa tuolla alhaalla.

— Mutta mitä sinä sanot, lapsi? sanoi Thorkild vielä vallan hurmauksissa. — Onko sinun isäsi pyytännyt simppuja minulle?

Niin, sen oli hän tosiaan tehnyt, ja papin piti vähän kiirehtiä, sillä kaikki jo oli valmista häntä varten. Ja lopuksi piti tytön pyytää häntä ottamaan raamattu mukaan, sillä heti syötyä tahtoivat he kuulla muutamia kertomuksia parhainta lajia — vaikka siitä miehestä, jonka olisi pitänyt teurastaa poikansa ja paistaa hänet. Se miellytti niin paljon kaikkia.

— Ei, ei, sanoi Thorkild ja toipui äkkiä, minä en voi

tänä iltana, mulla ei ole aikaa, minun pitää. . .

Mutta Rebekka ei tahtonut kuulla mitään vasta-
vältöksiä. Hän pujahti itse papin majaan, sammutti
rasvalampun, joka paloi siellä sisässä avatun kirjan
ylitse, sulki hänen ovensa ja ojensi sitten hänelle kä-
tensä.

Mutta silloin tapahtui jotakin, jota hän ei ollut kos-
kaan odottanut. Sen sijaan että Thorkild olisi seu-
rannut häntä, sieppasi hän äkkiä rajusti tytön luok-
seen, asetti hänet polvelleen istumaan, käänsi hänen
päänsä taaksepäin ja painoi suutelon, kaksi, kolme-
kin kuumaa suudelmaa hänen poskellensa.

Tyttö varmaan hurmutui näistä odottamattomis-
ta hyväilyistä, mutta kun hän siinä nojasi papin käsi-
varrella, katsoi hän häneen kummallisista, loukkautu-
mattomin silmäyksin. . .

Efraimin luolan edustalla voitiin jo monista syvis-
tä jalan jäljistä lumessa päättää, että jotakin tavaton-
ta oli sisällä tekeillä. Pitkät, matalat, jääpeittoiset si-
säänkäytävän seinät olivat myös vallan kiiltäviksi ku-
luneet kaikista niistä kankeista nahkavaatteista, joi-
ta päivän pitkään oli niiden lävitse laahattu, ja kun
neljäntoista ryömittiin käytävän kautta ja matala

luolan ovi survaistiin seljälleen, löydettiin maja täynnä ihmisiä, suurimmaksi osaksi niiden kolmen perhekunnan jäseniä, jotka siinä asuivat. . . Yli ympäri märkien noruvien kiviseinien lojui ritseillä miehiä, vaimoja ja lapsia — kaikki alastomina, sillä kuumuus ja katku olivat kauheat täällä sisällä.

Vanha vääräsääri ja aivan kaljupää akka, noessa ja liassa, nahkainen esiliina lanteilla, seiso i suuren padan ääressä, joka riippui katosta rasvamaljan yläpuolella keskellä huonetta. Ulompana jossakin nurkassa nutusti lapsiliuta hanakasti suurta lihapalaa, jonka mehu ja rasva juoksi sormia pitkin.

Pappia oli jo lakattu odottamasta, eikä voitu käsittää, minne kummaan Rebekka oli joutunut. Jokainen oli sormillaan ottanut palan padasta ja istui tai venyi nyt sekä leikkeli palasta veitsellään, luolan kaikuessa raputuksesta ja suun maiskutuksesta sekä höyryillä täyttyessä, joita ruskeat, kuumenevat ruumiit löyhkyivät.

Vihdoin kuului hälinää ulkoa ja papin hyvin tuttu „ohoi!” kun hän ryömi käytävää pitkin. Ovi survaistiin seljälleen ja iloisesti kaikilta ritseiltä tervehtiessä konttasi Thorkild luolaan.

Hän heitti turkin päältänsä, silitti kuumat, pörröiset hiuksensa taaksepäin ja pääsi kohta kalaan käsiksi, jota vanha akka mustilla sormillaan purstosta nipisti ja veti padasta ylös. Hän oli tavattoman riemasuksissaan, puheli, nauroi ja lasketteli leikkiä yhdellä kertaa. Ja kun hän oli kylläلتi syönyt, ja vesiastia kiertänyt laverit ympärinsä, hän alkoi kertoa — ensin hiidestä ja seitsemästä neidosta — niin että kaikilla vatsat hytkivät ja olivat nauruun pakahtua, ja sitten isätömästä ja äidittömästä pojasta, jolla ei ollut ystäviä, eikä sukulaisia, — niin että he lopulta kaikki istuivat ja itkivät hänen ympärillään.

Ulompana luolan pimeimmässä nurkassa oli Rebekka, joka oli kenenkään huomaamatta hiipinyt Thorkildin seljän taaksi. Hän istui kyyryllänsä ja nahkavaipassa, kasvot käsien peitossa, mutta silmänräpäykseksikään hän ei kääntänyt kummallisesti tuijottavia silmiään pois Thorkildista.

Pappi liukui, hän soljui. Lopulta ei hän enää itseään huomannut, kuinka pidäke pidäkkeeltään solahti vähitellen hänen jalkojensa alta. Vuodet vierivät ja päivät kuluivat; tuskin hän enää niistä väliä piti.

Muutamana kauniina päivänä nai hän Rebekekan.

Hän kyllä huomasi, että tytön kasvot olisivat voineet olla enemmän säännölliset, silmät suuremmat ja tuntehikkaammat ja vartalo vähemmän särmikäs. Mutta hän näki myöskin sen lapsellisen ilon, joka loisti tytön silmistä joka kerta, milloin tämä lyhyillä, tylppöisillä sormillaan harasi hänen pitkää, pehmoista tukkaansa; millä uskollisuudella tämä aina odotti häntä pieneen kotiin ja tähysti hänen jälkeensä, kun hän rekineen ja koirineen lähti kaukaisille matkoilleen; ja vihdoinkin, kuinka kiitollisella turvallisuudella tämä laskeusi levolle hänen viereensä nahkapeiton alle, kun lumimyrsky pimeinä talviöinä raivosi huoneen ylitse ja ravisteli seiniä.

Hän oli onnellinen.

Ja Rebekka oli onnellinen. Ja joka toinen kesä peuranjähdillä ollessa pyrähti jätterä, pikku grönlantilainen ilmoille hänen helmastaan.

Thorkild oli vähitellen katkaissut kaiken yhteyden kotimaan kanssa. Hymyillen hän muisteli sitä mielenjännitystä ja rauhattomuutta, jolla hän entiseen aikaan odotti laivapostia, joka kerran vuodessa saapui vuonolle. Nyt oli kaikki käynyt hänelle vennon vie-raaksi siellä kotona, toverit olivat hänet unhottaneet,

sukulaisensakaan eivät häntä enää kyselleet, ja kun lopulta ei vuoteenkaan tullut hänelle kirjettä äidiltä, vaan ainoasti lyhyt ilmoitus asian toimittajalta hänen kuolemastaan, unhotti hän vähitellen kotimaansa kokonaan.

Mutta täällä pohjoisessa vietti hän pitkää, hauskaa elämää, joka täytti hänen sielunsa kiitollisuudella. Noiden köyhien, tyytyväisten ihmisten parissa oppi hän tuntemaan sellaista onnea, jota hän ei ollut koskaan uneksunut. Täällä löysi hän, kun hänen hiuksensa harmaantuivat, kodin, joka häneltä lapsuudessa puuttui, ystäviä, joita vailla hän aina oli ollut, ja vaikutusalan, jolla häntä ymmärrettiin ja rakastettiin. Hänestä tuli lopulta kaikkien näiden luonnonlasten yhteinen isä, neuvonantaja ja lohduttaja. Ja kun hän pienessä kivikirkossa tahi taivasalla kokosi joukkonsa ympärilleen ja raamattu kädessä koetti omalla rohkealla tavallaan nostaa sitä vaippaa, joka peittää elämän salaisuuksia, silloin loistivat noiden nahkaan puettujen pikku olentojen silmät ja heidän sydämensä löi.

— — — Täällä pohjoisessa eli Thorkild vanhaksi mieheksi.

VI.

Mutta minkätähden hän ei sitte sinne jäänyt? Miksi hän kuitenkin lopulta palasi kotiin? — Niin, tuskin hän itsekään sitä oikein tiesi?

Muutamana kesänä peuranjähdilla yksin ollessaan hän huomasi vanhettuvansa. Oli ollut tavattoman hellittämätön ja ankara talvi. Lumi pysyi kalliolla sydän kesään, ja jäät seisoivat vuonolla yhteen sullottuina vielä silloin, kun he läksivät tuntureille. Thorkild oli ajoittain ollut kivuloinen, ja nyt, kun kesälämmän tuli, ei hän enää saanut ruumiinvoimiansa takaisin niinkuin toiset. Hän sairasti väliin hengen ahdistusta ja korvanvuotoa, niin että hänen täytyi jäädä kotiin telttiin naisten ja lasten kanssa yhteen silloin, kun toisten iloiset huudot ja laukaukset kuuluivat tasangoilta.

Se teki hänet välistä alakuloiseksi. Hän muuttui äreäksi ja vaikeaksi rauhoittaa. Ja kun Rebekka muu-
anna päivänä tuli teltan ovelle, näki hän hänet ajatuksiinsa vaipuneena kivellä jonkun matkan päässä istumassa.

Kun Rebekka lähestyi häntä hiljaa ja varovasti las-
ki kätensä hänen ollalleen, kävi väristys hänen ruu-
miinsa läpi ja hajamielisenä hän loi katseensa ylös.
Kun Rebekka kysyi, miksi hän istui niin yksinään,
ojensihe hän ja antoi kiertävän vastauksen. . . ja seu-
raavina päivinä käyskeli hän vain ypöyksin ja juhlal-
lisesti ympäriinsä puuttumatta toisten seuraan.

Rebekka oli hyvin apealla mielellä. Hän ei voinut
käsittää, mikä ihme mahtoi kiinnittää miehen ajatuk-
sia. Kun tämä kerran tuli telttiin ja näki Rebekan su-
ruiliset katseet, taputti hän vaimoaan hellästi olalle,
mutta tämän kysyviä silmäyksiä vältti hän aina.

Lopulta huomaavat ystävätkin surukseen, että jo-
takin häneltä puuttui. He kysyivät häneltä silloin, oli-
siko hän kipeä, ja hän vastasi: kenties.

Mutta niin ei ollut hänen laitansa. Hän ikävöi —
ikävöi niinkuin metsänpeitokas, joka äkkiä kuulee
kotitienoolta kellojen korvissaan soivan.

Hän ei itsekään tiennyt, mikä se oli: vanha, hy-
vin tuttu nimi, satunnainen ajatus, satunnainen mie-
leen juolahdus kenties, joka raikui hänen sielussaan
sekä noina ikävinä päivinä tunkihe häneen, vähitel-
len herättääkseen eloon muistojen koko pauhaavan

kumpuamisen, joka kovina, levähtämättöminä vuosina oli hautunut ikäänkuin hänen sisimpäänsä jämettyneenä.

Kun hän niin muodoin istui ajatuksissaan ja antoi katseensa harhailta pitkin paljaita tunturiseiniä ja alastomia vuorenhuippuja, jotka yltäympärinsä piirittivät hänet, ja joita hän ei enää voinut jaloin käydä niin oli hänessä usein herännyt ikävä halu vielä kerran saada levätä kotimaan suurten metsien varjossa, hengittää kukkien tuoksua, ojentaa raajansa tuoreella apilapellolla ja tuntea lauhan tuulen imarusta poskillaan. . . taikka saada istua vihreällä rinteellä, kädet niskassa, auringon lämmittämällä maalalla, ja kuunnella leivosen liverrystä pilvien pimennosta, katsella soita punasäärisinä haikaroineen, nuokkivia ketoja ammuvine lehmineen, tomuisia teitä, joilla kansaa kulkee edestakaisin, neulovia naisia, maitokiulu pääläella, viheltäviä niittäjiä välkkyvine viikatteineen, täysiä jyväkuormia ja hikoilevia hevosia. . . niin että hän näkisi edes yhdenkään hevosen! Nyt vasta hän muisti, ettei hän likipitäen neljäänkymmenen vuoteen ollut hevosta nähnyt.

Ja niin johtui hän ajattelemaan äitiään, onnetonta,

ylenkatsottua äitiraukkaa, — ja silloin heräsi hänessä kiihkeä halu nähdä hänen hautaansa, istuttaa kukka sen kummulle lapsenrakkautensa merkiksi, ja sieltä lähettää korkeuksiin anteeksi anova rukous kaikesta siitä seurasta ja kaikesta siitä katkeruudesta, jota hän pahaisna lapsena oli hänelle saattanut.

Ehkä siellä olisi myös vielä joku vanha ystävä, joka tulisi iloiseksi nähdessään hänet jälleen, ja jolle hän voisi kertoa koko tästä omituisesta elämästään täällä pohjoisessa. . . Petter Brummer, Kristoffer Birch, Anton Hansen ja mitä ne kaikki olivatkaan nimeltään! Kuinka he hämmästyisivät, kun hän jonakin kauniina päivänä pistäytyisi heille ja sanoisi: Kuka olen minä? Ettekö muista „karhua“? hänet nyt näette!

Hänen ikävänsä kasvoi päivä päivältä. Kauan kielisi hän sen itsekin ja häpesi, kutsuen sitä häilyväisyydeksi. Mutta kuitenkin ei hän voinut pakottaa sitä ääntä vaikenemaan. Milloin hän luuli sen paraiten voittaneensa ja tukahuttaneensa, karkasi se äkkiä ja voitti hänet, taistelipa hän sitä vastaan kuinka paljon tahansa.

Kun Rebekka sitten talvella äkkiä kuoli, ei hän voinut kauemmin vastustaa. Ensimmäisessä postissa kir-

joitti hän liikuttavan kirjeen ministerille ja vuoden päästä oli hänellä eronimitys kädessä.

Suuri suru ja valitus syntyi koko pikku siirtokunnassa, kun saatiin kuulla, että heidän vanha ystävänsä ja isänsä jättäisi heidät. Thorkild itse oli hyvin liikutettu ja katui samalla aikomustaan, kun näki, että se menestyi. Mutta nyt täytyi sen tapahtua, sillä niin oli Jumalan tahto. Erotessa itkivät kaikki, sekä miehet että naiset, jotka surullisina koossa rannalla seisoivat, ja Thorkildin silmiin herahtivat kyyneleet, kun hän huiskutti viimeiset jäähyväiset lapsilleen, joita hän ei nyt kaukaan aikaan enää jälleen näkisi. Seuraavana kesänä tulkoot hänen perästään, kun hän saisi uuden kotinsa reilaan.

— — — Ja niin tapahtui, että „Karhu“ syksyllä aivan arvaamatta ja kaikkien hämmästykseksi ilmestyi etelään Söbyn ja Sorvadin suloisesti uinuvaan seurakuntaan.

VII.

Kerrotaan, että piispa oli saada melkein halvauksen sinä päivänä, kun tuo soturiruumis, suurin, tuijottavin silmin, paksuin, sinertävin nenin ja tuuhein parroin, joka suuren jäähuipun kaltaisena venyi hänen rinnoillensa, astui ovesta ja sanoi, kuka hän oli.

Sattuipa sitäpaitsi niin, että tuo pienoinen, hieno piispa olikin Thorkild Müllerin vanha lapsuuden ystävä ja koulutoveri, Kristoffer Birch, jonka kuva niin usein viime aikoina oli hänen mieleensä muistunut. Ja kun hän nyt kohta ensi silmäyksellä tunsi hänen, löi hän ilosta hehkuen molemmat suuret kouransa yhteen ja lausui ihmeissään:

— No, nyt minä syön vanhat kenkäräjani! Oletko sinä, vanha Stoffer, piispaksi päässyt! Niin pitää silloin myös. . . — ja siinä hän remahti niin kaikuvaan nauruun, että seinät tärisivät.

Kuinka vastaanotto päättyi, ei historia kerro. Mutta huhu peljättävästä „Jääkarhusta“ — joksi hänet silmänräpäyksessä ristittiin — levisi kulovalkeana koko hiippakunnan halki, jonka kaikki papit hehkuivat

halusta ottaa tämä grönlantilainen virkaveljensä lähemmin tarkastettavakseen.

Kohta oltiin yhtä mieltä, että hän oli vallan mahdoton. Piispa ja kontrahtirovasti alkoivat pian aikaa puuhata, tavalla tai toisella kuitenkin peittääkseen erhetystään ja toimittaa hänet tiehensä, ennenkuin liian julkinen häväistys syntyisi. Kun Thorkild ensi kerran — koirannahkaisessa hatussaan ja suurissa merisaappaissaan — käveli pappilastaan kylän halki, pötkivät sekä naiset että lapset pakoon hänet nähtyään, ja muudan vanha mies, joka kohtasi hänet tiellä, oli menettämäisillään järkensä kauhistuksesta, kun hän äkkiä seisattui hänen eteensä, laski suuren käntensä hänen olalleen ja lausui:

— Tässä näet, hämmästynyt ystäväni, edessäsi vanhan jäämerellä purjehtijan ja karhunampujan, joka on nähnyt ja kokenut asioita, joista ei sinulla, ukkoseni, eikä jollakulla toisellakaan ole aavistustakaan. . . No-o, rohkaistu toki! Tässä ei ole mitään pelkäämistä. Me molemmat kyllä sovimme, sen näen jo arvokkaasta katseestasi.

. . .Thorkild Müller huomasi kyllä, kuinka suurta kauhua hän kaikkialle herätti, mutta itsepäisyy-

dessään piti hän sitä jonkimmoisena kunnioituksena, luonnollisena arvossa pitona sitä miestä kohtaan, joka oli niin monta kovaa kokenut kaukana isänmaastaan. Hän oli lähes 40 vuotta tottunut nauttimaan kunnioitusta ja arvonantoa persoonallisen etevämyytensä perusteella ja sentähden ei hän käsittänyt, miksi ei myöskin kotimaassa ihmeteltäisi ja ihailtaisi hänen voimakasta vartalooan, hänen jättiläisvoimaansa, hänen kestävyyttensä ja hänen muhkeata partaansa. Ja sen sijasta, että hän olisi tuntenut itsensä nöyrtyneensä täydellisen mahdottomuutensa tähden, käyskeli hän ympäriinsä ylpeänä ja itseensä tyytyväisenä pää pystyssä (se seikka juuri olikin, joka sai asian arveluttavaksi) ja kävi jokaisessa naapuripappilassa, jossa hän odotti kohtaavansa vanhoja tuttuja. Sitäpaitsi oli hän saapuvilla mitä ikään kokouksia sattui, joihin tuli paljon kansaa yhteen, ja valitsi rohkeana ja huiman houkkana, vieläpä kehastellen aina juuri enimmänsä silmäänpistävän paikan, näytti taitamattomuuttaan ja sinervää nenäänsä yleisölle, niin että se jo vihastutti koulunopettajatkin.

Viimeiseltä tuskin päivääkään kului huhun tietämättä kertoa yhtä taikka toista, joka pani hänen vir-

kaveljensä häpeästä punastumaan kunnioitettavan säätyensä puolesta. Niin oli hän kerran suurissa talonpoikaishäissä, joihin hänet oli seurakunnan pappina kutsuttu, käärinyt äkkiä lahkeensa näyttääkseen pohkeitaan. Sitten oli hän käsivarsia koukistamatta nostanut morsiamen tuolineen päivineen; sen tehtyä katsonut ympärilleen voitonriemulla ja kehoittanut nuorten miesten tekemään samalla tavoin.

Mutta samassa tilaisuudessa jossa juuri useimmat paikkakunnan enimmän huomattavat henkilöt olivat saapuvilla sattui pikku tapaus, jonka piti merkitä hänestä jotakin. Sattui näet pitäjään koulunopettaja — pieni kytistynyt perheenisä, mahtavan ja kättyisen näköinen — joka jo ensimmäisestä päivästä pitäen puski vihaa Thorkildia vastaan, ja jota pitojen herkut olivat rohkaisseet, nyt aivan julkisesti häntä muistuttamaan sopimattomasta käytöksestä.

Thorkild Müller vastasi sillä kertaa vaan vallan reippaasti nakkelemalla koulunopettajaa ylös alaisin, niin että leivokset, omenat, sikarit ja sokerit vierivät köntässä onnettoman avaroista taskuista; ja sillä kertaa onnistui hänen saada naurua puolelleen.

Mutta sen päivän perästä huomattiin kuitenkin

jotain hänen salaperäisissä kasvonjuonteissaan, jotain siinä viekkaassa silmän vilkutustavassa, millä hän välistä nipisti kiinni toisen silmänsä, taikka äkkiä nosti ja laski villan tuuheita kulmakarvojaan, joka seikka osoitti, että hän alkoi nyt ymmärtää ja tulla huomaavaiseksi.

Hänen kasvonsa taisivat saada silloin ivallisen, viekkaan ilmauksen aivan samoin kuin todellinen karhu, joka on saanut syyttömästi kolauksen kuonoonsa ja aivastellut siitä vähän, hyvällä tyynellä karhun järjellä ajattelee itsekseen: Ho hoi! kunnan väkeä! . . . Niinkö on asianlaita: Ho hoi! — Siitä me kyllä selviämme hyvät ystävät!

Siitä päivin tuli hänelle oikeaksi riemuksi kuljeksia ympäriinsä paikkakunnalla ja peljästyttää rahvasta kamalalla naurullaan, pistää joka toisesta ovesta metsäläispäänsä sisään sekä pysähdyttää ohitsekuljijoita sillä taikka tällä mielettömällä huudolla, niinkuin esimerkiksi:

— Hohoi, te siellä kaukana: oletteko valveilla, ihmiskullat.

Tietämättä itsekään oikein syytä siihen, piti hän etupäässä tehtävänään kuvitella mörkönä koko seu-

dulla. Luonnollisesti riemastutti häntä joka kerran yhä enemmän pistäytyä aivan aavistamatta johonkin hiljaiseen naapuripappilaan ja nähdä naisten lentävän pakoon kaikkialla kauhistuksissaan paljaasta hänen näkemisestään. Hän nautti kuin herkkupalasta virkaveljiensä turhasta kiukusta hänen tervehtiesä heitä puristavalla käden lyönnillä ja heidän äärettömästä harmistaan hänen veljellisistä olalle lyönneistään. Ja kun hän oli istunut keskelle huonetta pahalle haisevine, hylkeenrasvaisine saappaineen ja ottanut nahkakukkarosta aimo siemauksen nuuskua, niinkuin konsanaan se, jolla ei ole hätää pahakaan eikä kiirettä kintereillä, alkoi hän säännöllisesti Grönlannin historiansa, jotka — lausuaksemme sillä sananparrella, jota niiden johdosta käytettiin — punastuttivat teurastajaakin.

Viimein pysyttiin suoraan sanoen koko talven aika alinomaisessa pelossa „Karhun“ tähden ylt’ympäriin — kaikissa pappiloissa. Silloin kun kuultiin, että hän oli ulkona „ravintoa pyydystämässä” — niinkuin hän itse sitä selvästi nimitti — alkoi naisväki säännöllisesti vavista joka kerta kuullessaan jonkun lumea jaloistansa kopistavan eteisessä. Ja pelolla ja vapistuksel-

la ajattelevat he hänen nenänsä edessä, mitä heille tapahtuisi, kun kesän pitkään — hänen oman kertomuksensa mukaan — voitiin tänne odottaa kaikkia hänen kahdeksaa grönlantilaista lastaan paikkakuntaa tarkastamaan.

Viha ja inho yltyi häneen joka päivä. Ja kun hän vihdoin eräässä pappiskokouksessa, jossa kaikki seudun papit olivat saapuvilla, äkkiä, keskustelemisen loputtua, nousi puhujalavalle ja vaativalla äänellä alkoi jutella tavallisia grönlantilaisia kertomuksiaan — sellaisella kielellä ja äänellä, että puheenjohtajan viimein täytyi pysähdyttää hänet — suostuivat kaikki yleisesti, että nyt olisi lopetettava ja että oli välttämätöntä ryhtyä tehokkaihin toimenpiteihin rajoittaakseen tuota ilkeävaltaisuutta, joka oli häpeäksi koko säädylle.

Mutta sillä välin kävi toteen, että Thorkild Müllerin kylänlapset olivat vähitellen oppineet pitämään hänestä.

Kun ensimmäinen säikähdys oli ohitse mennyt, huomasivat he näet, että tuon tukevan kuoren alla piili mies, joka ymmärsi heitä kohta kuin eivät totuneet ymmärtämään pappejaan, — mies, joka ei yh-

tään oudoksunut noista tunteista, jotka heissä liikkuvat, ja johon he siis voivat kääntyä pienine ja suurine suruineen, juuri kuin jonkun heidän omansakin puoleen.

Hän voi astua heidän huoneesensa samoin kuin joku heidän vertaisensa, asettua aivan tavallisesti heidän pöytänsä ääreen, ja oikein mielensä mukaan sammuttaa nälkäänsä heidän jokapäiväisellä ruoal- laan ja ottaa heidän kanssaan naukun, häpeämät- tä rohjeta laskea törkeintä pilaa, ja tietäen olevan- sa „korkein kukko linnassa“, kumminkaan alkamat- ta heti pitää puhetta tahi saarnaa. Heidän sairaitaan tai kuoleviaan ei hän lohduttanut käsittämättömil- lä Raamatunlauseillaan ja loistavilla selvityksillään, vaan asettautui varsin hiljaa alas sängyn laidalle, pu- hui lempeästi ja levollisesti heille, luki heille kappa- leen Uudesta Testamentista tahi pari psalmi-värssyä ja pyysi yleisesti parhaan tahdon mukaan huojentaa heidän kipujansa, vuodattamalla heidän sieluihinsa toivoa ja kärsivällisyyttä.

— Älkää olko alakuloisia, — oli hänellä tapana sel- laisissa tilaisuuksissa sanoa: — ette kumminkaan ole tehneet mitään erinäistä pahetta. Ja jos olettekin niin

tehneet, niin olen minä varma siitä, että te nyt kadutte sitä. Herramme, näettekö, ei ole mikään tuommainen vanha „äkäpussi,” joka luettelee kaikkia tarkalleen laskutaululla. Saattepas nähdä, että hän päinvastoin on varsin kunniallinen ja että hän on ottava kylilin ystävällisesti teidät vastaan.

Nuot ihmiset, jotka näihin asti olivat huolineet autuudestansa ainoastaan maksamalla kymmenykset papille määrättyinä aikoina ja yleensä saapuneet vuoden kolmena suurena juhlanahraamaan sekä tuoneet lapsensa kastettaviksi ja ripitettäväksi, — alkoivat nyt kieltämättä säännöllisesti kasvavissa joukoissa virrata kirkkoon, joka monena sunnuntaina oli ollut suljettuna ja kuulijoiden puutteessa.

Ja kun Thorkild Müller nousi saarnastuoliin — harvoin puhtaine liperineen — ja rattoisalla tavallaan alkoi: „Hyvää päivää ystäväkullat: Täällä olen taaskin! Kaunis ilma — mutta kylmä, mitäs pitää? . . . No hyvä tänään pitää minun toisekseen kertoa teille, mitä silloin tapahtui, kun Jesus tuli tuon lesken luokse . . . mikä sen nimi nyt olikaan? . . . noh sepä nyt on yhdentekevä . . . Ei odota hiukkasen! . . . katsotaas kirjaan, voikin olla hupaista tietää tuon naisen nimi”

— — samassa näkyikin eloa noissa terveissä kasvoissa, korvat pörhistettiin eikä yksikään sana mennyt hukkaan. Joskus saattoi hän esityksensä ajalla tulla niin rattoisaksi, että koko kirkkoväki remahti nauramaan. Mutta toisen kerran tuli hän niin liikutetuksi, että suuret kyyneleet valuivat parralle.

Vihdoin virtasi väkeä hänen kirkkoonsa toisistakin kylistä, siellä kun näet puuttui maku tämmöisestä jumalanpalveluksesta. Ja silloin tunsivat hänen virkaveljensä rajatonta katkeruutta.

VIII.

Tällä ajalla ilahdutti kylää pieni jäsen korkeasta säädystä, nimeltä N. C. Ruggaard.

Hän esiintyi hyvin ystävällisin sanoin sommitellulla kirjoituksella perinviisaasta piispasta, jolla oli hyvät syynsä, ett’ei menetellyt liian ankarasti vanhan kumppaninsa kanssa, joka oli ollut tilaisuudessa oppia tuntemaan hänen nuoruutensa elämää. Kylän mahdottoman suuruuden ja herra rovastin jo kulu-
neen ijän suhteen — sanottiin säälitellen kirjoituksessa, kun piispa hiljaisena ja avomielisenä herra Ruggaardin omituisista luonnon lahjoista ajatteli: pahalla paha maksetaan.

Thorkild Müller aprikoitsi kauvan noita kauneita puheenparsia ja livisteleviä sanoja, kunnes vähitellen tuli hänelle selville, mitä pääasiassa oli oikein ole-
massa.

Hän hoksasi silloin, että virkaveljensä olivat taas olleet esillä, sekä että he sillä askeleella „salakähmää“ tahtoisivat hänet syrjäyttää. Mutta kun itse „salamurhaaja“ — niinkuin hän nimitti häntä — saapui, ja

Thorkild ensi kerran näki tuon pienen, kalpean, silmälasikkaan ihmisen kävelevän tohveleissaan sekä esittävän itseään hänen kappalaisenaan, silloin täytyi hänen nauraa sydämmensä pohjasta. Mies näytti Thorkild Mülleristä niin kujeelliselta, että hänen samassa silmänräpäyksessä täytyi kylässä kertoa ystäville „jalosta murhaajastaan“.

Sillä välin alkoi kappalainen rohkeasti purkaa omaisuuksiansa kaikista laatikoista, arkuista ja lipaista, jotka hän oli tuonut matkassansa, sekä kotiutua huoneihinsa. Hän levitti pehmoisen maton lattialle, ripusti omakätisesti uudet, kukitetut verhot ikkunain eteen, haalasi useita, hyvin hoidettuja piippujansa riviin seinälle sekä kipsisen Kristus-kuvan kirjoituspöydällensä. Erääseen nurkkaan asetti hän tupakkavarastonsa (kaksi kokonaista kartuusitoppaa ja laatikollisen sikareja), ja sängyn ylitse levitti hän hengellisen ristinkuvan soveliaan kirjoituksen kanssa.

Erinomaisella mieltymyksellä työskenteli hän kirjojaan ylösasettaessa, jotka hän huolellisesti puhdisti pölystä, ennenkun hän hyvin eroitellen asetti ne hyllyilleen. Kirjakokoelma olikin parhaastaan vanhaa, arvotonta romua, joita hän leivisköittäin oli ostanut

huutokaupasta hyllyjään täyttääkseen; ja kun hän oli kaikki tyyni järjestänyt, olikin lähes puoliseinää niillä täytettynä, — aivan niinkuin piispan omassa lukuhuoneessa.

Hänen valokuvansa puitteinensa oli hän myöskin ottanut mukaansa, se sai samalla paikkansa silmiin-näkyvällä paikalla sohvan yläpuolella, Luteruksen ja Melanchtonin kuvien keskessä.

Hänellä oli ylimalkaan kaikkea, mitä vain voi itselensä toivoa — viheriäinen lampun varjostin, vaha-tori ja kaksi pientä posliinista kukkamaljakkoa; niin, ja muun muassa sylkilaatikkoa ja pientä vesikarahvin alla pidettävää tarjotinta ei hän ollut jättänyt mukaansa ottamatta.

Kun kaikki yleensä oli paikallansa, kääri hän harmaan yötakkinsa ympärillensä ja istautui tuolille keskelle lattiaa ja silmäili pitkästi ja ihailen yli huoneen, juurikuin joku, joka on lähellä suloisen toiveen toteutumista, pitkän ja vastuksellisen matkan loppumis-ta, jonka onnellista päättymistä hän viimein ei voinut uskoa.

Kappalainen Ruggaard oli alkuperäisesti ja koreilematta nimeltään Niels Peder Madsen, varakkaan

talonpojan poika Itä-Juutinmaalta. Rippikouluai-
kaan oli pitäjän pappi huomannut pojalla olevan
erinomaiset luonnonlahjat.

Viisitoista vuotiaana pantiin hän lähimmässä kau-
pungissa olevaan kouluun, ja otti täällä ensimmäi-
sen nimensä muunnoksen, lisäten samaan nimeen
kototalonsa nimen Ruggaard. Myöhemmin muut-
ti hän kumminkin Ruggaard-Madsenista Madsen-
Ruggaardiksi, ja siitä se pian muuttui Niels Peder M.
Ruggaardiksi, kunnes hän viimein hylkäsi kokonaan
tuon tuskallisen Madsenin ja piti ainoastaan nimen
Ruggaard.

Täydellinen muunnos oli samalla hänessä itses-
säänkin tapahtunut. Tuo pieni punaposkinen, pyyle-
vä ja kirkassilmäinen talonpoika oli vähitellen muut-
tunut kalpeaksi; suuri ympyriäinen päänsä oli vai-
punut alas syvemmälle olkapäiden väliin, ja suuris-
sa vaaleissa silmissään kuvautui tuijottava katse, ai-
noastaan ääni todisti vielä siitä säädystä, mistä hän
oli lähtenyt. Ja semmoisena hän nyt istui tuolla ko-
koon käpertyneenä harmaassa yöviitassansa, kellah-
tavine, lyhyine hiuksineen, suurine, pyöreine silmä-
lasineen, leveine, litteine nenineen ja melkein veret-

tömine ihoineen.

Vaikka kappalainen Ruggaard luonnollisesti ei ollut oppinut minkäänlaisia käytöstapoja päällysmiehiltään, esiintyi hän kumminkin selvänä luonnoksesta siitä, mikä oli hänen tehtävänsä täällä kylässä, ja mitä hänestä toivottiin.

Hän huomasiikin, että täällä oli hänellä sopiva tilaisuus tarjolla voittaaksensa päällysmiestensä suosion, paitsi sitä että hän täällä voi vaikuttaa kirkon hyödyksi ja jalostuttamiseksi; ja hän oli jo etukäteen ottanut tutkiakseen, kuinka nuo molemmat pyrintöt voisivat helpoimmin yhtyä sekä miten hänen oikeastaan pitäisi asiassa menetellä.

Hän oli kyllin viisas huomaamaan, että täällä täytyi olla varovainen ja tarkasti punnita ja harkita niin soaistun kansan keskellä, jos ei voisikaan koskaan heidän silmiänsä avata ja palauttaa heitä oikealle tielle. Sentähden alkoikin hän lähetystoimensa varsin tyytyväisesti, esitellen kylän arvokkaimmille miehille olevansa rovasti Müllerin todellinen ystävä ja ihailija, samoin kuin hän talonpoikamaisuudellansa, laajoine puheineen ja alinomaa levollisesti ja teeskentelemättömästi tavoitellen Müllerin tapaa, yhä enem-

min koetti voittaa heidän sydämiään ja luottamustaan.

Ensin vähitellen rohkeni hän — kumminkin aina kahden kesken ja salaperäisimmillä lauseillaan — alkaa toimintansa.

Mutta nuo typerät henkilöt eivät tahtoneet koskaan käsittää häntä, kun hän niin muodoin keskustelun ajalla silloin tällöin antoi pienen viestin, kun hän yhdellä tai toisella, juuri kuin satunnaisella huomautuksella, kärsimättömällä olkapäidensä kohautuksella eli synkkämielisellä päänsä ravistuksella, koetti vetää heidän huomiotansa puoleensa ja herättää heidän mietintöänsä. Ja kun kärsivällisyys loppui ja hän vihdoin suorastaan koetti selittää heille, että tuo rakas rovasti Müller, huolimatta monista etevistä ominaisuuksistaan, joita hän — kappalainen Ruggaard — täydellisesti tiesi arvostella, valitettavasti näennäisesti heikkoudesta, jota ei kauvempaa maksaisi vaivaa peitelläkään, että hän suoraan sanoen, ei ollut täydessä ymmärryksessään, sekä että heihin oli suuri erehdys, niin koko joukko erehdyksiä pinttynyt . . . niin silloin olivat talonpojat vallan varmat ja ajattelivat, että Müller sinänsä oli kyllin hyvä sekä ett'eivät

he häneltä vaatineet muuta, vaan päin vastoin olivat kiitolliset hänen kylään saamisestansa.

Oli nimittäin niin pitkälle mennyt, että viha, jonka Thorkild Müller oli herättänyt ympäriinsä kaikissa ylhäisissä isissä, oli vaikuttanut hänen seuralaisiinsa, että he päinvastoin seurasivat häntä säännöllisesti kasvavalla ylpeydellä, mitä enemmän hän vastusti ja huomiota herätti.

Ja he hoksasivat vainouksen ohessa, joka yhä selvemmin häntä kohtaan lisääntyi virkaveljissänsä, yhdistyä todellisella kiihkolla yhä tiheämmin hänen ympärilleen, kun he tunsivat, että tuo oli asia, joka koski heitä kaikkia ja jota eivät voineet välttää. Kävi miten kävi — he kumminkin tahtoivat suojella vanhaa ystävänsä ja seisoa ilossa ja hädässä hänen sivullansa.

Kappalainen Ruggaard kuohui ihan raivoissaan.

Hän oli luullut ihan helposti voittavansa tuon taitamattoman grönlantilaisen, joka ei taitanut muuta kuin kolme uskonkappalettaan, niin, tuskimpa oikein selvästi yhtäkään niistä. Mutta nuo typerät ihmiset nauroivat hänelle vasten naamaa, kun hän puheli heille opinnoistansa ja ylioppilaselämästään, eivätkä

vähääkään antaneet arvoa hänen loistaville tutkimuksillaan, ja kun he jonkun kerran kunnioittivat häntä tervehdyksellensä, eivät he panneet yhtään arvoa hänen suurelle kirjastollensa.

Vihdoin oli aivan lähellä, että he Müllerin esimerkin mukaan alkoivat kohdella häntä eriskummaisesti, niin, vieläpä huvitella hänen kustannuksellansa. He kutsuivat häntä suorastaan „herra Madseniksi“, ainoastaan härsyttääksensä häntä. Ja eräessä tilaisuudessa, missä rovasti Müllerikin oli läsnä, oli muudan poika äkkiä noussut ylös ja sanonut: — Kas täällä on kappalainen Rågbrödkin (ruisleipä).

Tuolle tyhmälle sukkeluudelle olivat he sitte kaikki nauraneet, ja Müller itse oli nauraa rähähtänyt aina kattoon saakka sekä sen perästä joka tilaisuudessa, missä vaan oli paljon väkeä koossa, huvittanut itseänsä ylevästi esittämällä yleisölle näinikään: — Minun korkeuteni herra piispa Madsen-Rågbröd.

Ylipäänsä oli rovasti Müller tullut mahdollisesti iloisemmaksi kuin hän koskaan oli ollut. Rohkeana jatkoi hän yhä enemmän talonpoikain kiihoittamana ja juuri kuin saaden uusia voimia jokaisesta pilkasta ja vastustuksesta, joita heräsi hänen ympärillensä, ja

alinomaa tarkasti hän silmäillen, mistä syystä riita oikeastaan oli, sekä antoi aiheetta varsin tietämättänsä, „mistä kohden oikeastaan kenkä puristi.“

Joka päivä tulivat nuo kauheimmat huhut kierto- kulkuunsa. Ja tavallisesti harmissaan kirjoitti kappalainen Ruggaard tunnokkaasti heille kaikille — lujalla kärsivällisyydellä, että oikeus ja pyhä asia on vihdoin kuitenkin voittava.

Joskus kerrottiin, että kirkkoherra Müller on nähty menevän erääseen pahamaineeseen paikkaan ja viipynyt siellä useita tunteja, — joskus että hän oli istunut koko puolen päivää „Hundlösins“ kapakassa ja juonut viinaa ja olutta parin juopon ja pahamaineisen tukkijunkkarin seurassa, jotka olivat koko seudun hirmu.

Mutta nyt sattuihin pahaksi onneksi, että mainitussa paikassa vietettiin sinä päivänä siveää ja kunniallista elämää. Ja mitä noihin tukkijunkkareihin tulee, niin nähtiin heidät eräänä sunnuntaina vähän tuon huhun jälkeen yleiseksi hämmästykseksi kirkossa, missä he istuivat hiljaisina ja hartaina, kuunnelen tarkasti veisaamista ja saarnaa.

Kerran tuli Thorkild Müller kutsutuksi erään kuo-

levan vanhuksen luo, jonka elämä oli ollut esikuvallisuudesta kaukana ja joka ei koskaan ollut pistänyt jalkaansa kirkkoon. Hän oli nyt lähettänyt pappia noustamaan saadakseen tietää jotakin tulevasta elämästään; ja Müller oli silloin ruvennut kertomaan, mitä hän itse siitä ajatteli.

Kun Thorkild oli lakannut, levähti mies hetkisen ja mietti, sitten lausui hän:

— Niin, mutta . . . saammekos mitään ruokaa tai juomaa tuolla ylhäällä?

Müllerin täytyi se kiertää.

— Ja eikä kenelläkään ole vaimoa tahi morsianta siellä, sanotte Te?

— Ei, siellä ylhäällä ei mennä enään naimisiin.

— Eikä mälliäkään saa pitää poskessaan?

Mutta kun Müllerin täytyi tuohonkin kysymykseen antaa kieltävä vastaus, käänsi vanhus päänsä seinään päin juurikuin sanoakseen, ett’ei hän juuri välittänyt taivaasta silloin.

Müller nähtyään tuon liikkeen, tuli miettiväiseksi ja tuijotti lattiaan.

Äkkiä kohotti hän päänsä ja sanoi, että kaikki, mitä hän hänelle äskettäin kertoi, oli ihan lorua, sillä

taivaassa saa kukin varmasti, mitä vaan itse halajaa. Ja saadaksensa asian paremmalle kannalle kääntymään, selvitti hän nyt lähemmin, kuinka tuolla ylhäällä tarvitseisi ainoastaan toivoa itsellensä jotakin, niin on heti saatavilla. Jos hän siten tuntisi itsensä nälkäiseksi, niin vallan varmaan katettaisiin pöytä hänelle täynnä herkullisimpia ruokia, joista hänellä olisi valta valita. Niin, muun muassa jos hän kaipaisi tupakkiaan, niin varmaankin Herramme sitä itse hänelle antaisi, sillä hän ei sano „ei” koskaan rakkaille lapsillensa, jotka ovat kuolleet uskossa, että hän oli heidän oma hyvä isänsä; hän tahtoi, että kaikki kotiutuisivat hänen luonsa.

Tuon selityksen jälkeen kääntyi mies levollisena ja tyytyväisenä jälleen häneen päin. Sitten pani hän käntensä ristiin ja otti vastaan pyhän ehtoollisen; vähää myöhemmin nukkui hän iijäiseen uneen. Mutta kun tämä historia tuli tunnetuksi, puhkesi ilmi raju harmin puuska. Esitellä tämmöistä taivaasta ja ikuisesta elämästä — sehän meni jo yli kaikkien rajojen.

Kontrahtirovasti istautui heti alas, ilmoittaakseen ystävällisellä kirjeellä, mitä oli tapahtunut. Hän mainitsi myöskin tuosta huonomaineisesta paikasta ja

ruokottomuudesta „Hundelösin“ kapakassa, ja lopetti lisäyksellä, että hyvin, sen mukaan mitä oli tapahtunut, voitiin päästä sillä keinoin, ett’ei suoraan selitetty kirkkoherra Müllerin voivan enää omaa mielenvoimaansa hallita, vaan että hänen päinvastoin täytyi sanoa sairastavan jo hyvin pitkistynyttä mielenhäiriötä.

Sitä paitsi tuli vielä pari samallaista kirjoitusta.

Vihdoin löi piispa kärsimättömänä nyrkkinsä pöytään ja teki päättävän ratkaisun: hän ilmoitti pikaisen saapumisensa.

IX.

Nytkös vasta elämä ja liike tuli kaikissa pappiloissa.

Vihdoinkin... vihdoinkin! ajattelivat toiset pappismiehet hieroen käsiänsä; he tiesivät kyllä, mitä piispan äkillinen tulo tarkoitti.

Mutta Müllerkin oli jo saanut silmänsä auki, tehdessänsä suuren valmistuksen rivittäin lukemalla, että hän tällä kertaa heti käsitti, mistä oli kysymys.

Hän ymmärsi, että tämä oli johtava askel hänen kukistuksensa kokeeseen — suoraan sanoen saada hänet virastansa eroitetuksi. Mutta hän ei antanut kumminkaan itseänsä säikytellä.

Tällä kertaa olisi hän todella saanut puristaa nyrkkiänsä, näyttääkseen kuka muka oli heidän päämiehensä.

Hän oli niin kiihoitettu noista kaikista juonista, jotka kieppuivat hänen päässänsä, ett'ei hän ensinkään huomannut ottaa osaa säikähdykseen, jonka tuo odottamaton ja äkillinen huhu piispan saapumisesta vaikutti kylässä.

Tuo saapuminen oli johdettu tavalla, joka selvästi tarkoitti pelon ja vapistuksen levittämistä kansassa. Kappalainen Ruggaard ja kylän koulun opettaja liehuivat ympäriinsä epäileväisinä ja salakähmäisinä, juurikuin jotakin hirmuista olisi tapahtumaisillaan. Kerrottiin, että koulut tarkastettaisiin ja oppilaat saatettaisiin ankaran kuulustuksen alaisiksi; että kirkot, kirkkotarha ja kaikki, mitä kirkkoon ja kouluun kuului, pitäisi visusti tarkastettaman. Huhu tiesi kertoa muun muassa, että piispa tahtoi, että kaikkien viiden viime vuoden rippilasten pitäisi saapua kirkkoon, että hän itse kuulusteleisi heidän tietojansa.

Thorkild Müller oli koko ajan mitä „hauskimmalla tuulella“; tuskimpa koskaan hän oli näyttänyt niin iloiselta kuin näinä viime päivinä. Hän oli punninnut kaikki päässään valmiiksi, ja oli jo kaikessa hiljaisuudessa kohonnut varpailleen kohdataksensa piispan ilmoituksen sellaisella valtilla, joka hirmustuttaisi kaikki hänen rakkaat virkaveljensä.

Sunnuntaina, ennen sitä päivää, jolloin piispaa odotettiin, antoi hän kirkossa kuuluuttaa, että kaikki kymmenysmaksut virastolle olisivat suoritettavat, niin kauvan kun hän oli seurakunnan kirkkoherra . . .

Hän tiesi tuon olevan pappien hartaimman päämäärän; ja hän oli kopea päätöksensä puolesta, mitä hän siksi toisekseen jo kauvan oli miettinyt.

Varmistuaakseen siinä, että kaikki kävi oikein, oli hän itse läsnä koulun opettajan kuuluutusta julki lukiessa kirkonovella. Ja kun se oli päättynyt, ja nähtyään kaikki hämmästyneinä ja kysyvinä kääntyvän hänen puoleensa, sanoi hän:

— No niin, ystäväiseni! . . . Ymmärsittekö nyt? — jonka jälkeen hän poistui nauraa hohottaen.

Hänelle oli todellakin tarpeellista hellittää tunteitansa, ja kun hän oli tullut kotiinsa ja heittänyt päältänsä papin kaban sekä syönyt aimo annoksen kaalisoppaa, kaappasi hän äkkiä tammikeppinsä ja reuhkalakkinsa, vihelsi koiriansa ja teki aika huvikävelyn mäkien ja rämeiden aina meren äyräille.

Oli muudan huhtikuun alkupäivä. Lumi oli sulanut ja siellä ja täällä nousi vereksiä, vihreitä vesoja mustasta mudasta, vaalistuneista niityistä ja ruisvainioista, jotka hopeasarkaisina ulottuivat kunnaiden yli. Yli koko tuon rehevän seudun lepäsi keveästi lainehtiva sumu, mikä tuolla alhaalla rämeiden päällä oli niin tiheä, ett'eivät auringon säteet voineet tun-

keutua sen lävitse. Koko luonto hymyili onnellisena ja valmiina avaamaan satoja kukkaissilmujaan, niin pian kuin aurinko on ehtinyt hajoittaa kaikki sumut.

Thorkild Müller kävi rivakoin askelin eteenpäin pitkin vesistä maantietä, ravisti päätänsä ja ähkyi tavantakaa taistelunhimoisena.

Hän otti lakin päästänsä jäähdyttääkseen otsaansa, joka oli tullut ihan kuumaksi ajatusjoukoista ja juonista, jotka siellä sisällä kuohuivat ja pyörivät. Hänen naamalihaksensa, kätensä ja hartiansa olivat alinomaisessa liikkeessä. Joskus laski hän alas yhden silmäluomensa, joskus kohotti hän ne molemmat äkkiä ylös aina kiireeseen asti, väännellessään muotoaan yhä peloittavammin. Väliin seisahtui hän ja hosui käsillään, väliin taas pani hatun päähänsä ja nauroi.

Hän tiesi tulevan nyt ratkaisevan kohtalon, todenperäisemmän kuin koskaan ennen. Hän iloitsi jo edeltäkäsikin aatoksissansa yhteisestä tyytymättömyyden ilmoituksesta, jonka hänen virkaveljensä häntä vastaan nostavat. Hän huomasi, miten he kaikki, muiden muassa tuo hieno, pieni piispa — hänen oma, vanha pikku Kristoffer Birch’insä — vääntyivät ja kääntyivät hänen kynsissänsä. . . Mutta entäpä jos he eivät

onnistuisikaan hänen masentamisessaan! . . . Silloin he todellakin saivat tuntea, että he ovat päästäneet karhun lammaislaumaan.

Tuo viimeinen sukkeluus miellytti häntä siihen määrään, että hänen taaskin täytyi seisahtua keskellä mäkeä antaakseen naurunsa kaikua yli seudun. Hänen täytyi hellittää ja virkistää mielensä jännitystä. Hän tunsu juuri kuin tarpeen vaativan vyöryttämään valtaavan äänensä tuon norean, suloisesti uinuvan sumupeitteisen luonnon yli, joka oli hänen työttömän turhaperäisen ja tehottoman haaveiluelämänsä kuva.

Ja sillä ajalla, kun hän matkaansa jatkoi, tulivat hänen ajatuksensa aina kiivaimpaan kiihkoonsa . . . Hän kuvitteli johteellisesti olevansa ankarassa tappelussa ja tuon sorretun väen puolustamana, mikä oli alkanut myöskin havahtua näkemään ja säännöllisesti kasvavin joukoin kokoontui nyt hänen ympärilleen. Nuo pienet, kujeelliset pappishaamut väikyivät hänen mielikuvatissansa kirkuen, reuhaten ja uhaten häntä nyrkillänsä. Samalla oli hän näkevinänsä tuon mustan joukkion piippakauluksinensa ajaantuvan yhä kauemmaksi ja kauemmaksi hopeahar-

maata ja kohisevaa merta kohti, joka kuvastui hänen silmiinsä jalkainsa juuressa yhtä vallattomasti kimaltelevana, ja yli hänen poskiensa yhtä polttavalla hehkulla, kuten muinoin oli tapana sytyttää tuolla ylhäällä suurilla ylännteillä kiihkoisien peurajahtien aikana.

Kun hän jäljestä puolen päivän kääntyi takasin „loukkoonsa”, kolkutti hän vanhan tapansa mukaan kattoon Ruggaardille. . . Nyt kaiketikin koko tuon historian jälkeen saisi hän hyvän pilapuheen korkeaarvoisine kappalaisinensa.

Mutta paitsi tavallisia huopatossuja kuuli Thor-kild Müller nyt hämmästyksekseen koko joukon raskaita saappaita olevan liikkeellä tuolla yli lattian — vaeltavan hitaasti yli ylisen ja rapisevan pitkin rappusia rakennuksen toiseen päähän, sitten kuuli hän useita ovia avattavan ja suljettavan, kunnes vihdoin hänen oma ovensa avattiin ja kappalainen Ruggaard astui sisään kolmen kylän rikkaimman ja arvokkaimman talonpojan seuraamana.

Kaksi heistä oli pitkää, rotevaa miestä, joilla kummallakin oli leveä, punainen muoto ja musta, sileäksi kammattu tukka, joka kiiltävässä paksussa niskassa oli aivan suoraviivaisesti tasan leikattu. Nuo oli-

vatkin molemmat rikkaat ja yleisesti arvossa pidetyt veljekset Antonsenit, jotka aivan ensi hetkestä saakka olivat olleet Thorkild Müllerin lujimpana tukena, ja jotka yleensä pidettiin kylän rahvaan johtavina henkilöinä. Kolmas oli sitä vastoin pieni ja vähäpätöinen, jolla oli kammottava säihky pienissä, levottomissa silmissään, joilla hän tarkasti seurasi kahta edellistä hitaampaa, juurikuin hän koko ajan olisi koettanut mukautua heihin ryhdin ja muodon vakavuuden suhteen.

He olivat kaikki pukeutuneet pyhävaatteisiinsa, näyttäen vakavilta ja miettiviltä. Leveät housunlahkeet olivat pitkälle leveiden ja kiiltävien saapasvarsiensa päällä, ja tuollaisina tuijottivat he nyt kaikki kolme, kun kappalaisen seljän takana olivat tulleet huoneeseen sisään.

— Mitä hittoja! virkkoi Müller, silmäillen hämmästyneenä vuoroin yhtä vuoroin toista,

— Onko teillä ollut puheilla-olo hänen korkearvoisuutensa luona.

— Aivan niin, nämät herrat ovat rohkaisseet minua — vastasi kappalainen juhlallisella äänellä ja hymyillen, joka saattoi Thorkildin vielä enemmän ym-

mälle.

Mutta ei yksikään talonpoika kohottanut katsettansa, vaan etsivät äänettöminä itsillensä istuimia, nuo molemmat veljekset istuivat vaksivaatesohvalle oven viereen ja heidän seuralaisensa istautui sen viereisen tuolin reunalle aivan samaan asentoon kuin toiset, oikea käsi vapaana oikealla polvella, pää kumarassa samalle puolelle ja vasen käsi toisella puolella.

Kappalainen seisahtui ovelle, mistä vahingon iloisesti silmäillen kyllin otti vaaria rovasti Müllerin katannosta.

Vihdoin katkasi yksi veljeksistä tuon pitkän äänettömyyden; katsettaan kohottamatta lausui hän:

— Vai niin, ett’emmekö maksaisi Müllerille kymmenyksiä?

Thorkild, joka hajasäärin ja kädet kupeillansa oli seisahtunut keskelle lattiaa ja lisääntyvällä hämmästyksellä katsellut vuoroin noita kumpaakin, kiepahti kantapäillänsä ympäri ja virkkoi:

— Oho!... Oliko vain niin, hyvä rahvas!... Teidän ei luonnollisesti olisi maksettava kymmenyksiä, lapseni, kuten jo olen sanonut. Senhän te hyvin käsi-

tätte. Miksikä koko maailmassa maksaisitte nuo kehnot kymmenyspennit? Onko siinä ajatustakaan? Ei vähääkään, lapseni! Sen voin teille vakuuttaa.

Talonpojat pälyivät toisiinsa lakkiensa ylitse, joita kääntelivät sormiensa välitse, kun Müller kiivaasti ja tömisevin askelin alkoi vaelttaa edestakaisin lattialla, selittäen heille asiaa.

Ei ollut nimittäin minkäänlaista aihetta kymmenysmaksuihin, sanoi hän. Miksi ei hän voisi yhtä hyvin elää talonsa ja pappilansa tuloista kuin talonpojatkin taloistansa? Hänen ei ollutkaan juuri niin vähää suurempi, hänellä oli parempi maanperä ja vähemmän maksuja — muun muassa juuri kymmenysmaksukin. Itse asiassa oli tuo vain vanha tapa siltä ajalta, jolloin maalla ei ollut vielä paljon mitään arvoa. Mutta nyt oli asia toisin. Aatteles vaan! 70 tynnyrinalaa hyvin viljeltynä, velatoin maa, ilman ulostevoja! — Ja kenellekä sitte tuo pappilan maa kuului. Talonpojat olivat tosin aikoinaan sitä kunnostaneet, viljelemällä maatansa yhteisesti, siten he todellakin olivat riittävästi maksaneet pappinsa työn.

Hän tuli yhä kiivaammaksi eikä huomannut, miten talonpojat kerta kerralta katselivat karsaasti hä-

neen ja sen lisäksi kaikessa hiljaisuudessa nyökäytivät päätänsä kappalaiselle, joka seisoj ovella, kädet ristissä vanhan yötakkinsa päällä, pää nöyrästi alas taivutettuna ja hurskaan näköisenä juuri kuin sanomaisillaan: — Rakkaat ystävät, mitä sanoinkaan äsken teille?

Kun Thorkild lopullisesti päätti, katselivat talonpojat taaskin alas lakkihinsa, ja taaskin tuli pitkä ja ikävä äänettömyys.

— Niin, mutta . . . kymmenysmaksut, alotti tuo pieni mies kuiskuttaen; mutta pitkittämättä kumminkaan.

— No taas — lempo vieköön! lisäsi Thorkild kärsimättömänä. — Ettekö vieläkään ole käsittäneet minua, lapsukaiseni?

Ei kukaan vastannut. Tuo kääpiömäinen teki pienen kokeen, juurikuin henkeänsä haukkoen, vaan sitten katsottuaan karsaasti noihin molempiin vaikenin hänkin.

Vihdoin ojentautui suurempi ja paksumpi veljes ja virkkoi, samalla silmäten kattoon ja leyhkytellen lakiansa, jota hän piti kädessään:

— Kaikista kekseliäintä kumminkin on, Müller,

ett'emme sekaudu sellaisiin asioihin. Älkäämme syökö päätämme seinään, Müller!

— Ei, älkäämme olko suunnattomia, sanoi toinen veljes.

— Käyttäkäämme ainoastaan älyämme — ehätti tuo kääpiömäinen pontevasti sanomaan. Mutta tuo viimeinen sana vaikutti äänettömän hiljaisuuden, ja kaikki katsoivat alaspäin, juurikuin olisivat liiaksi puhuneet.

Thorkild Müller seisoi taas hajalla säärin keskellä lattiaa, antaen tuijottavan silmäyksensä leijailla yhdestä toiseen, ja kiinnitti sen viimein kappalaiseen.

— Mitähän tuo oikein merkinnee, lapseni? — sanoi hän päätökseksi epävarmalla äänellä; hän alkoi nyt käsittää.

— Hm!

— Hm!

— Hm! — niin Jumalan nimessä varmaankin on se totta, mitä kappalainen sanoi. Voi kylläkin olla hänellä kohdaltaan oikein, ja ehkä liukua varovasti eteenpäin. — Siten puhui taas suurempi veli.

Mutta tuo pieni mies toisti heti sanasta sanaan rui kuttaen ja ylevästi silmäillen ympärillensä, juurikuin

hän olisi tuon kaiken sanonut.

Thorkild Müller tarttui molemmin käsin suuren nojatuolin seluslautaan, joka oli hänen vieressänsä, ja kohotti kädet suorana sen ylös lattiasta. Veri nousi hänelle voimakkaasti päähän — ja hän heittäytyi nyt kaikin voimin alas tuolilleen, niin että huone kajahti.

— Mutta tuhat tulimmaista se on! — huudahti hän.

— Onko se pilaa vai totta? Oletteko olleet tuon mokoman koiran luona — hän osoitti kappalaista — minun häviökseni? Kas niin, puhu nyt partaasi! Mikä teitä vaivaa, ystävä-kullat? Eikö teillä olekkaan minuun enään luottamusta. . . eli mitä kaikkea tämä on?

Tuhannen hit. . . ja niin puhukaa nyt! — puhukaa nyt!

Mutta tällä silmänräpäyksellä ei kukaan heistä kauvemmin epäillyt kappalaisen olleen oikeassa. Oli aivan mahdotonta, että tuo mies voisi olla täydessä tajussansa. Hänen silmänsä olivatkin tulleet punaisiksi kuin härän silmät, ja hän oikein vapisi raivoissansa.

Heti sen jälkeen nousivat he kaikki seisaalleen lähteäksensä pois.

— Niin, sen me vain tahdoimme sanoa, Müller.

— Niin, sen me vain tahdoimme sanoa, — toisti

tuo pieni mies, joka vähitellen kohentelihe ja luuloteli nyt asemansa kasvaneeksi.

. . .Mutta vielä sitten heidän mentyään seiso Thor-kild Müller liikkumattomana samalla paikallaan, ja antoi silmäyksensä harhailta ovesta ympäri seiniä, ylös kattoon, sivu vaksivaatesohvan ja alas pitkin itseänsä — juuri kuin hän ei todellakaan olisi selvillä siitä, uneksiko hän vai oli valveilla.

X.

Hän ei sillä välin jäisi epävarmuuteen.

Epäluulon myrkky, jota kappalainen Ruggaard kavalalla tavallaan ja vaihtelevimmissa muodoissa — tiipoittain tai sokuripillereihin kätkettynä oli koettanut väestöön piiloittaa, alkoi nyt viimeinkin näyttää vaikutuksiansa.

Muutoin varmaankin olisi Thorkild Müller vielä kauvan johdonmukaisesti ohjannut rakkaita Söby- ja Sorvad-talonpoikiensa, vaikka varmaan yksi ja toinen „jänishousu“ viime ajalla oli katsellut aattelevasti ympärillensä — mutta että pappi ei tahtonut ottaa vastaan kymmenysrahoja, rahoja, joihin hänellä vanhan tavan mukaan oli oikeus — sen voi siis itsekukin käsittää hulluudeksi.

Ja kun niin muodoin ensin oli tullut arka kohta väestöön, jonka äkillinen tieto piispan tulosta oli tehnyt kappalaisen Ruggaardin esityksiä vastaanottavaksi, — niin ei kestänyt kauvan, ennenkuin kaikki yhteisesti huomasivat, kuinka pitkälle he viimein olivat antaneet itseänsä johdattaa, joten myös oli aivan

kekseliäintä kaikissa tapauksissa olla hieman varoilansa.

Nyt vetäytyivät kaikki varovasti takaisin — sitä kauemmas ja kauemmas, mitä valtaavammin Müller hääri edes.

Koko sen edellisen viikkoa, kuin piispan piti saapua, rynnisti hän kuten villi eläin ainakin ympäri kylän kootaksensa joukkojaan, kiihoittaen horjuvia ja rohkaisten uskolaisiaan.

Mutta kaikkien korvat huomasi hän kuuroiksi niin hyvin uhkauksiin kuin suostuttelemisiinkin. Oli nimittäin selvinnyt heille, että heillä oli hullu pappi.

Useassa paikassa, jonne hän tuli ja kolkutti, hiiviskelivät miehet ulos ja piilottautuivat talleihinsa päästäksensä puhumasta hänen kanssansa sekä antoivat vaimojensa ottaa hänet vastaan tuvassa ja lörpötellä hänen kanssansa, kunnes hän läksi.

Toisissa paikoissa eivät tahtoneet laskea häntä sisäänkään, vaan usuttivat muun muassa säikähdyksissäänsä koiransa hänen päällensä, kun hän näyttäytyi heidän ovellansa mahdikkaana tammikeppinensä, pölyisine vaatteineen, siivottomine hiuksineen ja partoineen sekä vaaleine, hirmuisine naamoineen.

Muun muassa jotkut kylän yliopiston oppilaat, jotka mielellään tahtoivat ilvehtiä solvaajina ja sentähden olivat heti asettautuneet taisteluhalusina tuon vanhan urhon rinnalle, tulivat vähitellen sitä säveämmiksi kuta lähemmäksi tuo hirmupäivä lähestyi. Ja kun se vihdoinkin koitti, niin tuskimpa löytyi koko kylässä ainoatakaan henkilöä, joka ei omaa tuntoaan rauhoittaakseen poistunut niin paljon kuin mahdollista tuosta miehestä, joka oli tuleva tutkinon ja tuomion alaiseksi.

Ennen iltaa vallitsi tavaton hiljaisuus kylässä. Oli juurikuin olisi tahdottu suosittaa jumaliansa aikaisella levolle menollansa.

Vastenmielinen ja kylmä usva oli auringon lasketua levittäytynyt soista yli kylän, niin että vesikarpat tippuivat kaikista puista ja katoilta. Kaikkialla oli pimeää ja märkää. Ei ainoatakaan tähteä tuikkinut taivaalla.

Tuolla pappilankin läheisyydessä oli pilkkosen pimeää.

Ainoastaan heikko valonsäde heijastui ulos usvaan kappalaisen Ruggaardin huoneesta, missä hän itse istui kenotuolillaan kirjoituspöytänsä ääressä

harmaaseen yöviittaansa kääriytyneenä ja lempeänä, kärsivällisenä hymyillen.

Hän tuijotti mypyriäisten silmälasiansa läpi lampuun päin ja luuli näkevänsä edessään pitkän kujanteen, minkä toisessa päässä hän näki itsensä — talonpojan, tuon ylenkatsotun ja naurunalaisen ylioppilaan, — samettipuvussa täydessä komeudessaan ja piispan risti kaulassa.

Ja hänen sielunsa täyttyi kiitoksella ja silmänsä hurskailla kyyneleillä.

Tuolla „loukossaan“, jossa kaikki oli pimeyteen peitetty, ja jonne kylmä, kostea usva virtasi avonaisen ikkunan läpi, oli „Karhu“.

Hän istui vanhassa kenotuolissaan keskellä lattiaa aivan liikkumatonna, eteenpäin kumartuneena, naama käsiin peittyneenä, juurikuin hän olisi maannut. Vaivuksissa oli hän uupunut alas, kun ei ollut moneen päivään maistanut yhtään lepoa.

Aina viime hetkeen saakka ei hän ollut saanut itseänsä uskomaan, että kaikki todellakin olisi epuuttamatta kadotettu.

Useita tunteja oli hän istunut samalla tavalla, itseään liikuttamatta, ja hiljaisuus ympärillensä oli niin

syvä, että rotatkin pistivät puikeat päänsä esille nurkkareijästä ja juoksentelivat sohvan alla.

Äkkiä kohotti hän päänsä, ja katseli vimmastuneena ympärillensä, — sitten nousi hän tuoliltansa ja lähenei ikkunaa, minkä eteen hän jäi liikkumatonna seisomaan, nojautuen käteensä ja pää ikkunaa vasten kumartuneena, — tuijottaen ulos harmaaseen, jääkylmään usvaan.

Hänen tuossa seisoessansa muuttui vähitellen katseensa. Tahi oliko kenties ilma, joka tuolla valkeni? . . . tahi usva, joka oheni? . . . Tuli juurikuin valo hänen surullisen muotonsa ylitse, hänen päänsä taivututtui, vihdoin hän hymyili, hymyili samalla tavalla kuin lapsi, joka näkee joulukuusen.

XI.

Se kävi niinkuin moni jo edellisenä iltana oli aavistanut.

Tuo niin suurella jännityksellä ja levottomuudella odotettu juhlapäivä koitti kevään mukana.

Juurikuin kirkonkellot Söbyssä soivat yhteen jumalanpalvelukseen, jonne piispa oli tulonsa ilmoittanut, hälvenivät usvat, ja aurinko pilkisti esiin valoisimmalla hymyllään. Kaikilta suunnilta virtasi juhlapukuisia joukkoja kirkkoon vaaleanviheriäin, kimaltelevilla vesipisaroilla peitettyjen viljavainioiden välitse, leivon sävelien sekautuessa kirkonkellojen soinnin kanssa yhdeksi ainoaksi ylistykseksi: Kiitetty olkoon Herra!

Kun kellot toisen kerran soivat yhteen, oli kirkko jo täytetty hiljaisella, hartaalla, rykivällä seurakunnalla, joka valtasi jokaisen paikan aina ylös kahteen rottinkituoliriviin ja reunustettuun korituoliin niiden edessä, jotka kuorissa odottivat piispaa seurueineen.

Seurakunta istui jännitettyssä odotuksessa. Jotkut

tuijottivat ujoina alas lattiaan, juurikuin he olisivat viimeisen kerran tehneet tiliä omantuntonsa kanssa. Mutta useimmat katselivat levottomasti, kysyvästi toisiinsa, juurikuin sanoaksensa: „Kuinkahan tämä päättynee?”

Useammat Thorkild Müllerin entisistä ja parhaimmista ystävistä olivat jääneet kokonaan pois, päästäkseen pulaan joutumasta, jos hänelle muka johtuisi mieleen aate, alkaa häpäisyjuttu Jumalan huoneessa. Siinä suhteessa voitiin kuinka hyvänsä valmistautua, kun oli nähty, kuinka hän oli viime päivinä menetellyt. Kerrottiinkin muun muassa, että hän oli lyönyt eräässä tuvassa nyrkkiään pyötään niin että kajahti, ja että hän suoraan sanoen tahtoi saarnata kapinaa.

Olikin syytä kyllä levottomasti kysyä, mitä tuo hetki olikaan tuova mukanansa.

Ylhäällä kuorissa käveli kappalainen Ruggaard edes ja takaisin, puhellen itseksensä jännitettynä ja levottomana. Hän oli harjannut vaaleankeltaiset hiuksensa sileäksi alas yhdelle sivulle, saadakseen vielä hurskaamman ja vähemmän maailmallisen ulkonäön. Kotona oli hän sitäpaitsi huoneessansa ripustanut komean jäkkäräseppeleen piispan muoto-

kuvan ympärille ja kaksi samallaista pienempää Lutheruksen ja Melanchtonin muotokuvan ympärille.

Useimmat naapurikyläin papit olivat jo saapuneet ja arvokkaina ottaneet paikkansa rottinkituloilla, mistä he uteliaisuuden ja säälin sekoittamina katselivat kokoutunutta yleisöä, juurikuin sanoakseen: Erehtyä saattaa, tahdotteko nyt vihdoinkin palata laumaan? Vai tahdotteko vielä pysyä synneissänne?

Kirkkoportin ulkopuolella seisoivat kyläkoulun opettajat mustine hännystakkineen ja valkeine kaulahuivineen antaakseen viittauksen lukkarille ja lähettääkseen tiedon papeille niin pian kun kontrahtirovastin vaunut, joissa piispan piti ajaman, näyttäytyisivät mäellä.

Hän oli ilmoittanut tulevansa juuri kello kymmenen, ollakseen heti viipymättä läsnä jumalanpalveluksessa. Myöhemmin päivällä kävisi hän katsomassa koulut ja jo ennen iltaa palaisi kontrahtirovastin luo.

Mutta vieläkään ei ollut Thorkild Müller saapunut.

— Sitä vailla vielä ollaan, ett’ei hän tulisi — sanoi

kyyristynyt koulunopettaja, jota Thorkild oli ilmassa heilutellut ja joka sitten oli häntä leppymättömästi vihannut. — Sitä vailla vielä ollaan. Ompa hän aika heittiö! Jumalalle olkoon kiitos ja ylistys, jos me pääsisimme erillemme tuosta hullusta ihmisestä — tuosta . . . tuosta . . . hm . . . teurastajasta suoraan sanoen.

Hänen virkaveljensä, paksu Mortensen, joka oli muodottoman läskipalan näköinen ja oli niin lihavaksi pakattu, että hän viime vuosina tuskin jaksoi huoata amentaan, ähkyi myöntyvänä.

— Voiko ajatellakkaan semmoista hävyttömyyttä! — uudisti toinen vihasta vapisevalla äänellä. — Nyt on kello ainoastaan kahta minuttia vailla kymmenen eikä hän vieläkään näyttäydy! Saattepas nähdä, Mortensen, hän aikoi laatia häväistysjutun! Hän ei ole tyytyväinen, tuo . . . tuo . . . hm . . . härkä, ennenkuin on saanut laadituksi häväistysjuttunsa itse kirkossa . . . Hän onkin ollut viime yönä tuolla kotonaan aika raivokas, olen kuullut kerrottavan. Mutta kuten tehdään vuode, niin maataan! . . . Kappalainen kertoi kuulleensa hänen koko yön rumisevan — tuolla alhaalla, niin että oli oikein kamalaa . . . Voi otaksua hänen jotakin erikoista miettineen . . . hän aikoo var-

maankin tehdä jonkin kepposen piispalle kotonansa. Hän ei tosiaankaan pysy nahkassaan, joskin . . . Mutta Jumalan tähden! Mortensen, tuolla . . . tuolla tulevatkin jo vaunut! . . . Jaakko, soita! . . . soita, hitossa! . . .

Kello alkoi kilkuttaa. Pieni rytistynyt lukkari syökyi sisälle kirkkoon, ja heti sen jälkeen tulivat kaikki papit ulos hämillään ja neuvottomina.

Mitäs nyt tehdäkään? Kirkkoherra Müller ei ollut vielääkään tullut. Se ei suorastaan kävisi päinsä . . . tuo olikin aivan mahdotonta! Silmänräpäyksellisesti täytyi lähettää hänelle sana . . .

Piispa oli pieni, mutta hyvin kaunis mies ja viisaannäköinen. Hänellä oli merkikäs kasvojen muoto, jalosti köykistetty kotkannokka ja pienet syvälle painuneet silmät läpätunkevalla katseella suurien, tuuheiden kulmakarvojen alla.

Hän tervehti hiljaa, hiukka kylmästi läsnäolevia pappeja, katseli sitten tiedustelevana ympärillensä ja kysyi levollisesti:

— Eikö kirkkoherra Müller ole täällä?

Kappalainen Ruggaard tuli kääpien ryhmästä, pää toiselle sivulle kallengensa, kädet yhdessä papin kauh-tanan yli. Hänen täytyi valitettavasti ilmoittaa hä-

nen suuriarvoisuudellensa, että kirkkoherra Müller ei vielä ollut saapunut, mutta lähetettäisiin häntä hakemaan.

Piispa loi kylmän katseen häneen, joka ei juuri ilmaissut myötätuntoisuutta.

— Älkää vaivatko itseänne, — vastasi hän lyhyesti — herra Müller tietää ajan olevan määrätyn kello kymmeneksi. Se on vielä minuuttia vailla. . . Astukaamme sisään.

Mutta samassa sai piispa huomionsa koulunopettaja Mortensenin, joka paratierasi käytävän vieressä aivan vaaleana ja hengästyksissään kiusauksesta.

Katsottuaan häntä silmänräpäyksen kysyi piispa jotensakin navakasti:

— Mikä on nimenne?

Mortensen joutui niin ymmälle, että hänen nimensä puuttui kurkkuunsa ja toinen koulunopettaja, joka kaikessa nöyryydessään seisoi hänen sivullansa, silinterihattu vatsaa vasten, näki vihdoinkin olevan itsellensä syytä vastata hänelle.

Piispa kiinnitti heti läpätunkevan katseensa häneen ja kysäisi vieläkin navakammin:

— Eikö hän voi vastata puolestansa. Mikä Teidän nimenne on sitten?

— Mikkelsen!

— Vai niin — sanoi piispa äänellä, ei tiennyt hyvää, jonka jälkeen hän meni kirkkoon papillisine seurueineen.

Mikkelsen ja Mortensen katselivat hämmästyneinä toisiinsa ja kysyen toisiltaan ulkona:

— Mitä hän sillä tarkoitti?

— Niin, Jumala tiesi.

— Mitä hän oikeastaan sanoikaan?

— Sanoiko hän mitään?

— Ei.

— Olipa se kummallista.

XII.

Tulipa suuri hälinä kirkossa runsaan väen joukossa, kun pieni piispa kaikessa komeudessaan ja piispan risti kaulassa astui kuoriin sisään ja heitettyään pikaisen silmäyksen seurakunnan yli otti paikkansa kuorin reunustetulle korituolille.

Papit laskeutuivat hiljaisina alas rottinkituoleilleen hänen taaksensa, ja silmänräpäyksessä oli kirkossa niin hiljaista, että kuultiin ainoastaan kellon kilinää ylhäältä tornista.

Viimein vaikenä sekin. Pieni koulunopettaja pisti päänsä esiin ja katsoi kysyväisenä kappalaiseen Ruggaardiin. Tämä katsoi taas neuvottomana kontrahtirovastiin ja tämä vuorostaan piispaan, joka sillä aikaa istui aivan liikkumattomana kädet löyhästi yhteensidottuina sylissä ja kääntymällä ja suvaitsemattomimmin katsellen eteensä.

Ensi näkemäksensä huomasi rahvas alhaalla kirkossa, että Thorkild Müller ei ollut tullut, ja että häntä odotettiin.

Tuli yleinen häiriö. Mitä se tahtoi sanoa? Miksi

ei hän tullut? Olisiko hänelle tapahtunut jotain erinomaista? Vai... olisiko hänellä todellakin aikomus kujeilla piispan kanssa?... Sitä ei voi kukaan aavis-
taa. Se menisi jo, Jumalan tähden, liijan pitkälle...
Mutta mitähän tuo nyt tarkoitti, kun ei tule?

Kaikkien silmät kiinnittäytyivät vähitellen piispaan.

Kaikkialla kirkossa kohottiin varpaisilleen huomatakseen yhä kolkkomman ja suvaitsemattomamman mielen ilmauksen hänen muodossansa.

Vihdoin pisti hän kätensä takkinsa sisälle, veti esiin kultakellonsa ja antoi sitte vihjauksen kappalaiselle Ruggaardille, joka seiso i kuin kissa väijyksissä alttarin sivulla.

Samassa antoi kappalainen vihjauksen lukkarille, joka sitte astui esiin ja alotti jumalanpalveluksen.

Kaikkien päät nyykistyivät. Rukous oli pidetty ja virren veisuu alkoi. Mutta joka värssyn perästä karttui seurakunnan kiihko, sillä Thorkild Müller ei näyt-
täytynyt, ja paikka alttarin edustalla oli vieläkin tyhjä.

Voitiin huomata alhaalla kirkossa, että kappalainen Ruggaard keskusteli kontrahtirovastin kanssa,

mutta piispa ravisteli vaan päätänsä, ja kaikki papit katselivat kyselevinä toisiinsa.

Kuinkahan tämä loppuneekaan? Mahtaneeko Müller koskaan saapuakaan? Ja mikä piispan aikomus oikeastaan on?

Kun virsi oli loppunut, odotettiin vieläkin hetkiä, jolla ajalla tuli taas kirkossa niin syvä hiljaisuus, että koko seurakunta kääntyi katsomaan, kun muudan viime penkissä istuva mies pudotti virsikirjansa lattialle.

Silloin nousi piispa tuoliltansa ja meni suoraa päätä alttarille — otti varsin levollisesti esille nenäliinansa, pyyhki suunsa, kääntyi seurakuntaan päin ja alkoi alttaripalveluksen.

Mutta se liikutti kuulijoita siihen määrään, että he häveten painoivat päänsä alas . . . Tuota miestähän he olivat koittaneetkin kiusata, ja kuitenkin ei voinut huomata hänen muodossaan paljon muuta kuin nuhteen vivahduksen.

Hänen kauniin, heleän äänensä sointuessa heidän päänsä ylitse, tunsivat he juhlasävellyksen vierivän alas ylitsensä — suloisen rauhan ja levon, jota he eivät olleet pitkään aikaan kokeneet. Oli aivan kuin

lempeät enkelit olisivat taaskin ottaneet asuntonsa täällä sisässä ilmapirtaisien kupujen alla, mistä Thor-kild Müllerin jymisevä basso oli heidät poistanut.

Kun messu oli ohitse, kääntyi piispa tyyneesti tuolilleen, minkä jälkeen virren veisaus uudelleen alettiin.

Olipa tosin virsi monine ja pitkine värssyineen, mutta tuskimpa oli ainoatakaan henkilöä kirkossa, joka voi kiinnittää aatoksensa lauluun; niin suuri oli mielenjännitys ja levottomuus. Oli näet saatu tietää, että Müllerille oli lähetetty sana, ja moni vapisi tuskasta, mitä nyt oikeastaan seuraisi.

Mutta laulu loppui eikä vieläkään ollut kukaan näyttäytynyt.

Enemmän kuin viisi minuuttia istuttiin sitten kuolonseljaisuudessa ja silmäiltiin toisiaan tai katsottiin piispaan, yhä istui liikkumattomana ja tuijottaen eteensä.

Äkkiä huomattiin varma liike pappien seassa. Kontrahtirovasti nousi ja nyökäytti lukkarille, joka heti riensi ulos.

Heti sen jälkeen kuultiin saarnastuolin oven avautuvan ja rappuisten jalkojen alla narisevan... Vih-

doinkin! . . . Nyt oli siis Müller tullut! . . .

Mutta kun Thorkild Müllerin suuren metsäläispään sijassa nähtiin kappalaisen Ruggaardin pyöreä, lihava muoto nousevan ylös saarnastuoliin ja nöyrästi taivuttautuvan alas, — silloin käsitettiin, että oli täytynyt jotakin tärkeää tapahtua.

Ja tuntui juurikuin joku kipeä väristys seurakunnassa.

— Kiitetty olkoon Herra! — alkoi kappalainen.

Ja kaikki panivat kätensä ristiin ja toistivat hiljaa:

— Kiitetty olkoon Herra!

Mutta ensiksi, kun jumalanpalvelus oli ohitse ja kansa tulvasi ulos kirkosta, tiedettiin asian oikea laita: „Jääkarhu“ oli äkkiä yön aikana mennyt matkaansa. Hän oli ottanut mukaansa ainoastaan koiransa ja tammikeppinsä; mutta hänen ovensa päällä löydettiin hänen erotervehdyksensä suurilla liitukirjaimilla kirjoitettuna:

Teillä on tyrannit, jotka te ansaitsette.

Söbyssä ja Sorvadissa ei ole sittemmin kuultu mitään Thorkild Mülleristä. Saatiin vain tietää hänen heti palanneen Grönlandiin.

Kenties hän elää vieläkin siellä.